

A. Α. ΤΙΕΡΡΗΣ

‘Η Δυτική Πολιτική της Βυζαντινής Αύτοκρατορίας καὶ αἱ σχέσεις
Ἀνατολικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Εκκλησίας

I. Ἐπό τοῦ Σχίσματος τοῦ 1054 μ.Χ. μέχρι τοῦ
Θεολογικοῦ Διαλόγου τοῦ 1112 μ. X.

[Unprinted first draft of the first part,
featuring the first decade of the envisaged period.
4 - VIII - 2011]

Από τοῦ 1041 μ.Χ. ή Βυζαντινή Αύτοκρατορία έχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὶς δυτικώτατες ἐσχατιές της τὴν ἐπικίνδυνη δρᾶσι τῶν Νορμανδῶν, που ἂν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν παρουσιάζετο ύπὸ τὴν μορφὴ συστηματικῶν μᾶλλον ληστρικῶν ἐπιδρομῶν¹ παρὰ στρατιωτικῆς ιατακτητικῆς ἐπιχειρήσεως, κατέληξε ὅμως, ύπὸ τὴν ἡγεσία Ιδιαίτερα τοῦ ἴνανωτάτου Robert Guiscard, καὶ μετά τινες ἀναδρομήσεις, εἰς τὴν ἀπώλεια ὅλης τῆς Κάτω Ιταλίας τὸ 1071 μ.Χ. (πτῶσις τοῦ Bari μετὰ τριετῆ πολιορκία). Οἱ σχέσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ πρὸς τὸν Δυτικὸν αὐτοκράτορα μετὰ τὴν πρώτη φυσικὴ ἔχθρότητα ἐπὶ Otto τοῦ Μεγάλου συνεπείᾳ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀγίας Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους, κατέστησαν γενικὰ καλές ἀπὸ τῆς συνάψεως εἰρήνης μετὰ τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ καὶ τοῦ γάμου τοῦ Στρατοῦ Otto (καὶ μετέπειτα αὐτοκράτορος Otto II) μὲ τὴν Θεοφανῶ, κόρη τοῦ Ρωμανοῦ Β'. Τὸ 1028 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτωρ Ρωμανός Γ' Ἀργυρὸς ἀποστέλλει χρυσόβουλλον λόγον πρὸς τὸν Konrad II ὅπου προτείνεται νέα οἰκογενειακὴ σύζευξις τῶν δύο οἶκων.^{1a} Τὸ Βυζάντιο θὰ πρέπει νὰ ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴ τῆς Δυτικῆς Αύτοκρατορίας πρὸς ἀντιμετώπισμα τοῦ ἐκ νότου φραγγικοῦ κινδύνου ὅταν ἡ ιατάστασις ἐπεδεινώθη, καὶ ἡ Λατινικὴ καὶ Λογγιθαρδικὴ Ιταλία ἐπίσης θα ἐπεθύμει, ἀρχικὰ τουλάχιστον, τὴν ἀναχαίτισι τῆς ἐπεκτάσεως τῆς Νορμανδικῆς παρουσίας που ἀπετέλει δυνητικὴ ἀπειλὴ καὶ διὰ τὴν ἕδια. "Ισως ἡ ἐνεργος συμμετοχη τοῦ Γερμανοῦ Αύτοκράτορος Heinrich III εἰς τὸν ιατὰ τῶν Νορμανδῶν ἀγῶνα νὰ ἥταν τὸ θέμα τῆς πρεσβείας ἀγνώστου περιεχομένου που ἀπέστειλε ὁ Κωνσταντῖνος Θ' Μονομάχος πρὸς ἐκεῖνον το 1049 μ.Χ., ὅπότε καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐνεφανίσθησαν εἰς την Σύνοδον τοῦ Mainz (ἐναρξαμένην τὴν 19.10.

1049).² Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Κωνσταντῖνος ἀποστέλλων Γράμματα συγχαίρει τὸν Adalbert, ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Ἀμβούργου (πρακτικῶς ἐκκλησιαστικον ἡγέτη τῆς Βορείου Εύρωπης), διὰ ὅσα ὑπέρ τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους ἐπέτυχε μὲ τὴν ἀφοσίωσι καὶ εὑφυῖα του.^{2a} Τὸ 1056 μ.Χ. ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα κατευθύνει πρεσβεία πρὸς τὸν αὐτὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα συνοδεύουσαν τὸν ἀνακάμπτοντα Otto von Novara, μὲ σκοπὸν ἀνανέωσι Συμμαχίας μεταξὺ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν, ὁ δόποῖος καὶ εὔοδοῦται.³ Αὐτὴν ἡ Συμμαχία θὰ πρέπει / ^{ἀρχικῶς} νὰ συνήφθῃ κατὰ τὴν προηγουμένην γνωστὴν πρεσβείαν, καὶ νὰ ἀφεώρα εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ / Νορμανδικοῦ αἰνδύνου.^{3a} Υπὸ τὴν πίεσι τῶν ἔξελίξεων εἰς Κάτω Ἰταλία, ὁ Κωνσταντῖνος ἀναγκάζεται νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν Πάπα Leo IX, ὃς ἡγεμόνα γειτνιάζοντα καὶ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενο πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἐν Νοτίῳ Ἰταλίᾳ, ηὗξημένου δὲ κύρους λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μοναδικότητος^{τὸν} παρὰ τοῖς Δυτικοῖς, προσκείμενον δὲ καὶ εἰς τὰ αὐτοκρατοριὰ συμφέροντα ὃς δρισθέντα ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Heinrich III. Ο αὐτοκράτωρ ἀποστέλλει κατὰ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1053 μ.Χ. βασιλικὰ Γράμματα πρὸς τὸν Πάπα μὲ τὰ δόποια ἀφ' ἐνὸς ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμία του διὰ τὴν ἐπικράτησην εἰρήνης μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑκκλησίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν καλεῖ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθεια πρὸς ἀντιμετώπισι τῶν Νορμανδῶν.⁴ Τὰ βασιλικὰ Γράμματα μάλιστα, διὰ τὸ ἀδιάψευστον τῆς ὑποσχομένης ἀλληλεξαρτήσεως πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν θεμάτων, συνοδεύουν ἐπίσημοι πατριαρχικαὶ Συλλαβαὶ ἢ Γράμματα τοῦ Μιχαήλ Α' Κηρουλαρίου πρὸς τὸν Πάπα, ὅπου διακηρύσσεται ἢ ἐπιθυμία πρὸς ἐκκλησιαστικὸν ὄμονοιαν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ζητεῖται δὲ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Ρώμης ἢ ἀναγνώρισις τοῦ Πατριάρχου ἔναντι τῆς καθολικῆς ἀναγνωρίσεώς τοῦ / ἀπὸ ὅλες τὸν Ἑκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς. "Ἐνα χρηματικὸ ποσὸν ἀπηυθύνετο μὲ τὴν αὐτὴν ἀποστολὴν ἐν τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Πάπα, διὰ τὴν ἐνεργοποίησίν του κατὰ τῶν Νορμανδῶν."⁵

² Ἐπειδὴ τὸ πάτρικον τῆς ἔξουσίας διεῖπε ἡ Θωδώρας οὐ σύγκεχτος λέγεται, ἡ ἐμπλευσις καὶ καθοδήσης τῆς πρωτεύουσας Διάκης εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μιχαὴλ.^{3a}

Τοῦτο ἀπετέλει βεβαίως ἐσφαλμένη κίνησι μαιροπροθέσμως: διότι
 ἔτεθη τοιουτοτρόπως διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ προσκήνιον ἢ ἀπο-
 φρὰς ὄλεθριος ἵδεα τῆς παροχῆς στρατιωτικῆς ἢ ἄλλης ψλικῆς βοη-
 θείας, ἢ μεσολαβήσεως πρὸς ἐπικουρίαν παρὰ τοῖς ἡγεμόσι τῆς Δύ-
 σεως τοῦ Πάπα, ἔναντι συνδιαλλαγῶν ἢ καὶ παραχωρήσεων τῆς Ἀνα-
 τοικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἔνωσιν. Ὁ Μιχαὴλ Κηρουλάριος εἶναι σα-
 φῆς εἰς τὸ γράμμα του πρὸς τὸν Πέτρον Πατριάρχην Ἀντιοχείας στα-
 λὲν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1054 μ.Χ., μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ ἀπεσταλμέ-
 νου τοῦ Πάπα ^{καρδιναλίου} Humbert (μετά τῶν Friedrich von Lothringen, ^{μωρού} Peter ^{ἀρχι-}
^{πιπλού} Amalfi) εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ πρὸ τῶν γε-
 γονότων τῆς 18 Ιουλίου 1054 μ.Χ. Ὁ Μιχαὴλ πληροφορεῖ τὸν Ἀν-
 τιοχείας περὶ τοῦ γράμματός του πρὸς τὸν Πάπαν (ἐπισυνάπτων μά-
 λιστα ἀντίγραφόν του), καὶ ἔξομολογεῖται ὅτι ὁ ταπεινόφρων τόνος
 τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης προκειμένου περὶ τῆς υποστηριζομένης διευ-
 θετήσεως τῶν διαφορῶν καὶ ὄμονοίας ἐπὶ τῶν σκανδάλων ὡς πρὸς τὴν
 πίστιν, ἀπεσιόπει νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐμπλοκὴν καὶ βοήθειαν τοῦ Πά-
 πα εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Φράγγων (δηλαδὴ τῶν Νορμανδῶν).⁶ Οἱ ^{μωροί} Παρθένοι
 ἵδεα ποὺ ἀμέτρητα δεινὰ ἐπεσώρευσεν εἰς τὸ ἐλληνικὸν γένος. Τίτλοι
 τὸ ὅποῖον προοιωνίσθη καὶ ὑπὸ τῶν γεγονότων τοῦ 1053 μ.Χ. Ὁ
 Πάπας καὶ πρὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλεως ἐπισήμων ^{επιτολήν}
^{μωρού} συγκροτήσας στράτευμα ^{μωρού} εἶχε ἐπιτεθῆ ὅντως κατὰ τῶν Νορμανδῶν, οἱ
 ὅποιοι κατελάμβαναν καὶ παπινές κτήσεις εἰς τὴν ^{del Tronto} Απουλίαν, ἀλλὰ
 ἡττηθεὶς ἡχμαλωτίσθη ὑπὸ αὐτῶν παρὰ τὴν Civitella/τὴν 18 Ιου-
^{6a} νίου 1053 μ.Χ. Πρέπει ὅμως νὰ κατέληξε εύθυνος ἀμέσως: εἰς συμφω-
 νίαν πρὸς αὐτὸὺς διότι ἀπηλευθερώθη συντομώτατα, πάσαι δὲ αἱ ὑπὸ
 τῶν Νορμανδῶν κατακτηθεῖσαι χῶραι τῆς Ρωμαΐνης Ἐκκλησίας ἐπεστρά-
 φησαν. Ἀκόμη καὶ ὡς μονομερής χειρονομία καλῆς θελήσεως ἐν μέ-
 δους τοῦ Robert Guiscard θεωρουμένη ἢ πρᾶξις αὐτῇ, συνεπέφερε μετὰ
 βεβαιότητος τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ της: τὴν ἀναγνώρισι ἐν μέρους

Νομιματικά τὸ αὐτοκρατορικὸν ἔχειρημα προσεγγίσεως τοῦ Πατρικοῦ ἡς τακτικὴν κίνησιν πρὸς
 συγκεκριμένον σκοπόν. Ηλλὰ ἡς μόνιμος σφραγικὴ θεωρούμενη, ἥτο μάκ πολιτικὴ

τοῦ Πάπα τῶν νέων ἀντικειμενικῶν συσχετισμῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν
 μ.
 Εὐπρεπεῖσμαν
 τὰ συμφέροντα
 τῆς Ρωμαϊκῆς
 Κατακόλας.

χερσόνησον, καὶ τὴν συνακόλουθον ἀναγκαιότητα νέων συμμαχιῶν.^μ Δεν
 εἶναι πράγματι δύσκολο νὰ διαγνωσθῇ ἢ αἵτια αὔτῆς τῆς ταχυτάτης
 συμπτώσεως πολιτικῆς καὶ συμφερόντων. Ὁ Παπισμός, ἐξηρτημένος
 γεγονὼς ὀλοσχερῶς ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἔξουσίας, καὶ σχεδιάζων
 τὴν χειραφέτησίν του ἐξ αὐτῆς, προσφορώτατον εὗρε ἀνταγωνιστήν
 καὶ ἐξισορροπητὴν ἐκείνης εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸν νεοεμφανισθέντα
 νορμανδικὸν παράγοντα, ὅμορθον μάλιστα αὐτὸν, καὶ ὅχι ἑτερό-
 θρησκον ὡς ὁ Βυζαντινός. Δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι ἀμέσως σχεδόν μετὰ
 τὴν σφυρηλάτησι τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς συνεργασίας μεταξὺ τῆς παπικῆς
 "Εδρας καὶ τῶν Νορμανδῶν, καὶ τὴν ἐγναθίδρυσι τῶν τελευταίων ἐπ'
 σταθερᾶς βάσεως εἰς Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, ὁ Παπισμός ἀρχί-
 ζει τὸν ἐπίμονο ἄγῶνα του κατὰ τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας: ἔχει
πλέον σιδηρᾶ χεῖρα κοσμικῆς βοηθείας τῶν θρησκευτικῶν του ἀξιώ-
σεων.

Συνέπεια τῆς στενῆς συνεννοήσεως μεταξὺ τοῦ Leo IX καὶ Ro-
 bert Guiscard, ἥ ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς ἐπανεκτιμήσεως ἐκ μέρους
 τοῦ Πάπα τῆς ἀνολούσθητέας πολιτικῆς, εἶναι καὶ ἡ σκλήρυνσις τῆς
 στάσεώς του ἔναντι τοῦ Κηρουλαρίου, ποὺ ὀδήγησε εἰς τὰ ἔκτροπα
 τῆς 18 Ἰουλίου 1054 μ.Χ. Εἶναι βεβαίως ἀναμφισβήτητον (καὶ ἄλ-
 λως τε ὀμολογημένον ἀπὸ τὸν ἕδιο⁶) ὅτι ὁ Πατριάρχης κατ' οἴνο-
 νομίαν μόνον καὶ πιεζόμενος διὰ πολιτικοὺς λόγους ἀπὸ τὸν Αύτο-
 κράτορα, προέβαινε εἰς τὴν διαλλακτικὴν χειρονομίαν περὶ ὄμο-
 νοίας τῶν Ἐγκλησιῶν, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ἐπιστολὴν του
 πρὸς τὸν Πάπα⁷ τοῦ 1053 μ.Χ. Πρὸ τῆς ἐνεργείας του αὐτῆς (συνε-
 πικουρούσης τὴν αὐτοκρατορικὴν πρότασιν πρὸς τὸν Ρωμαῖον Ποντί-
 φηνα⁸) εἶχε ἥδη προβῆ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1052 μ.Χ. ἢ τὸς ἀρχές
 τοῦ 1053 μ.Χ. εἰς δύο πράξεις ποὺ διεσάφουν πλήρως τὸς ἀληθεῖς
 θέσεις καὶ προθέσεις του. Πρῶτον, εἶχε συναποστείλει μετὰ τοῦ

λέοντος Ἀχρίδος, ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἐ-
πίσκοπον τοῦ Trani ἐν Ἀπουλίᾳ (καὶ δι’ αὐτοῦ πρὸς ὅλους τοὺς
ἐπισκόπους τῶν Φράγγων (= Νορμανδῶν) καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Πάπα)
έγηντιον γράμμα καταδικάζον τὴν δυτικὴν πρακτικὴν εἰς τὸ θέμα τῶν
ἀζύμων καὶ τῆς νηστείας τοῦ Σαββάτου κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν αυ-
ρίως, ἀλλὰ καί, δι’ ὀλίγων, ἐπίσης ὅσον ἀφορᾷ τὴν θρῆσκον τῶν πνι-
κτῶν καὶ τὸ μὴ ψάλλειν τὸ Ἀλληλούϊα καθ’ ὅλον τὸν καιρὸν τῆς
Τεσσαρακοστῆς μέχρι τοῦ Πάσχα.⁹ Καί, δεύτερον, ὁ Κηρουλάριος εἶχε
διατάξει νὰ ιλείσουν ὅλες οἱ λατινικες ἐκκλησίες τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως ἀκριβῶς λόγω τῆς χρήσεως τῶν ἀζύμων.¹⁰

Ταῦτα ήσαν βεβαίως γνωστὰ εἰς τὸν Leo IX¹¹, ἀλλὰ δὲν τὸν
ἥμπόδισαν νὰ πολεμήσῃ τοὺς Νορμανδοὺς τὸ θέρος τοῦ 1053 μ.Χ., εἰφ’
ὅσον οἱ κτήσεις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἦπειλοῦντο ἀπὸ αὐτούς,
ἡ δὲ συνεργασία πρὸς τὸν Αύτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν
σταθερὰ πολιτικὴ τῆς Γερμανικῆς Αύτοκρατορίας. Μετὰ τὴν Νορμαν-
δικὴν ὅμως αίχμαλωσία του καὶ ἀκολουθήσασα ἀπελευθέρωσί του, τὰ
πράγματα ἔκτραχύνονται ταχέως. Παρά τὴν προσπάθεια τοῦ Αύτοκρά-
τορος καὶ τοῦ Πατριάρχου νὰ τὸν πείσουν νὰ παραμείνῃ πιστὸς εἰς
τὴν μέχρι τότε πολιτικὴ του καὶ διὰ χρημάτων καὶ διὰ προσφορᾶς
συνεργασίας ἐπὶ τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀλαζονικὴ πλέον
συμπεριφορὰ τῶν Λεγάτων τοῦ Πάπα εἰς Κωνσταντινούπολιν¹² κατα-
λήγει εἰς τὴν περιβόητον κατάθεσιν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης τῆς
Ἀγίας Σοφίας τῆς Βούλλας ἀφορισμοῦ τοῦ Πατριάρχου (18 Ιουλίου
^{12a}
1054 μ.Χ.). Ὁ Μιχαὴλ Κηρουλάριος, διὰ νὰ μὴ δυσχεράνῃ τὸ ἔργον
τοῦ Κωνσταντίνου Ε΄ πέραν τοῦ δέοντος, ἀποδίδει τὴν ὅλην ὑπόθε-
σιν τῆς λατινικῆς πρεσβείας εἰς σκευωρίαν τοῦ Ἀργυροῦ, βυζαντι-
νοῦ Μαγίστρου καὶ Δουκὸς τῆς Ἰταλίας, ἥδη πρὸ τῶν γεγονότων τῆς
18 Ιουλίου 1054 μ.Χ.¹³ Τὴν ἡμέρα ἐκείνην δὲ Πατριάρχης συντάσσει

εύθυς ἀμέσως ἀναφορὰ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῶν διαδραματι-
σθέντων.¹⁴ Οἱ λεγάτοι ἀνακαλοῦνται, ἀλλὰ ἀρνοῦνται νὰ ἔλθουν εἰς
οἰανδήποτε ἐπικριτικὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην ἢ τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον
(προφανῶς λόγῳ τοῦ ὑπὸ αὐτῶν κατατεθέντος ἀφορισμοῦ τοῦ Μιχαηλ
Κηρουλαρίου).¹⁵ Ὁ Αὐτοκράτωρ, ἐπιμένων νὰ περισώσῃ ὅτι δύνα-
ται ἐκ τῆς Δυτικῆς Πολιτεικῆς του, υἱοθετεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Πατριάρ-
χου προσφερθεῖσα διέξοδο, ὡς προσωρινὴ τουλάχιστον λύσιν. Ἀπο-
στέλλει ἐπίσημον Γράμμα πρὸς τὸν Πατριάρχην κομιζόμενον ὑπὸ τι-
μητικῆς ἀντιπροσωπείας ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Στεφάνου, μοναχοῦ
καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ Ἰωάννου, μαγίστρου
καὶ ἐπὶ τῶν Δεήσεων, καὶ τοῦ Κώνσταντος, βεστάρχου καὶ ὑπάτου τῶν
φιλοσόφων· εἰς τὸ Γράμμα ἀποφαίνεται ὅτι τὴν ἀποκλειστικὴν εὔθυνη
τῆς διαστάσεως φέρει τὸ κόμμα τοῦ Ἀργυροῦ, διαδηλώνει ὅτι δὲν
δύναται μὲν νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴς εἰς τοὺς ἀλλοδαπούς (ἐννοῶν τὴν
πρεσβεία τοῦ Πάπα), ἀλλὰ ὅσον διὰ τοὺς ἐνόχους (ὅπαδοὺς τοῦ Ἀρ-
γυροῦ) ἐπιτρέπει νὰ τιμωρηθοῦν καὶ τοὺς παραδίδει εἰς τὸν Πατριάρ-
χην· ἡ φυλακὴ ἐπιφυλάσσεται διὰ τὸν Ἀργυρὸν καὶ τοὺς υἱούς του.
· Η δυτικὴ βούλλα θὰ καῇ δημοσίως, ἀφοῦ πρῶτα ἀναθεματισθῇ ὅποιος
συνεβούλευσε, συνέγραψε ἢ συνέγνωσε αὐτὴν.¹⁶

· Η ὅλη σύλληψις περὶ ἀποδόσεως τῆς ἀποκλειστικῆς εὔθυνης
διὰ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ἀργυρόν, εἶναι μία προβολὴ πολιτικῆς
καὶ συγκυριῶν ἐπὶ ισχνῆς μᾶλλον πραγματικῆς βάσεως. Ὁ Ἀργυρός
βεβαίως ἀντεμάχετο τὸν Πατριάρχην ἐκφράζων ἀντίθετον πρὸς ἐκεῖνον
πολιτικήν: ήτο ὑπέρ τῆς εἰλικρινοῦσας συνεννοήσεως μὲ τὸν Πάπα ὡς
βάσεως τῆς ἀντινομανδικῆς πολιτικῆς τῆς αὐτοκρατορίας. · Η συ-
νεννόησις αὐτὴ προϋπέθετε σύσφαλως καὶ οὐποτα προσέγγισι ἐκκλη-
σιαστική, ποὺ δὲν θὰ ἔδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλο σκοπό ἀπὸ τὴν δύνοντα
καὶ τελικῶς, τὴν ἔνωσι τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶναι πιθανὸν ὁ Ἀργυρός
νὰ εἶχε ὑποστηρίξη καὶ συνδράμη τὴν σκλήρυνσι τῆς παπικῆς στάσεως,

παρουσιάζων αύτὴν εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Πατριάρχην εἰδικῶς, τὶς θέσεις καὶ ἐνέργειές του, καὶ ὅχι ὡς στρεφομένην κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς πολιτικῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἀπέβλεπε εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Οἱ μακροὶ ἀγῶνες του κατὰ τοῦ Πατριάρχου ἐνισχύουν αύτὴν τὴν ἄποψιν. Εἶναι δε χαρακτηριστικώτατο καὶ σημαντικώτατον, ὅτι κατ’ αύτὴν τὴν πρώτην δοκιμὴν τῆς ἰδέας τῆς συνεργασίας πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἔναντι οὓσιώδους βοηθείας ἔξ αὐτῆς, ὅπως καὶ εἰς πάσες τὶς πολυπληθεῖς μεταγενέστερες, ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Βυζαντίου συνετάγη πρὸς τὶς θέσεις τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας παρὰ τὶς συχνὲς αὐτοκρατορικὲς πιέσεις.

Ο Μιχαὴλ Ψελλὸς εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν πρέπει νὰ ὑπεστήριξε τότε τὴν γραμμην τοῦ Πατριάρχου παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκάλεσε ἐσπευσμένως πλησίον του μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἰουλίου 1054.¹⁷

Ο Ἀργυρὸς καὶ οἱ θέσεις τοῦ κόμματός του θὰ ἔπεισε τὸν Πάπα ὅτι δύναται πλέον νὰ ἔξασφαλίζῃ παραχωρήσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν πολιτικοῦ τιμήματος πρὸς τὴν Αὐτοκρατορίαν: πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἀπόλυτον ἀναίρεσιν τῆς νεοσυστάτου βυζαντινῆς πολιτικῆς συνδυασμοῦ θρησκευτικῶν συνδιαλλαγῶν ἔναντι ὑλικῆς βοηθείας. Ο Πάπας θὰ ἔχήτει ἐν προκειμένῳ βαθμιαίαν ἀποδοχὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν του ἀξιώσεων ἐν μέρους τοῦ Βυζαντίου, ὅχι διὰ νὰ πολεμεῖ τοὺς Νορμανδούς, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς τιθασεύῃ, ποὺ ἐμπράκτως ἐσήμαινε ἀπλῶς καὶ τὸ πολὺ νὰ ἐλέγχῃ τὴν διαδοχικὴν ἐξάπλωσίν των. Τὸ τέρμα ἀμφοτέρων τῶν συνεργούσων διαδικασιῶν ἦτο λοιπὸν καὶ ἔνωσις πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοὺς ὅρους της, καὶ ἀπώλεια τῶν αὐτοκρατορικῶν

έδαφῶν ἐν Ἰταλίᾳ. Ὅποι τὴν ἔννοιαν μόνον αὐτὴν δυνατὸν νὰ λε-
χθῇ ὅτι ὁ Ἀργυρὸς ἐπηρέασε τὴν σκλήρυνσιν τῆς παπικῆς στάσεως
ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατ' ούσίαν ἡ σκλή-
^μ
_{Τῆς}
ρυνσις αὐτὴ εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀλλαγῆς ρωμαιοκαθολικῆς πολιτι-
κῆς, ποὺ ἡ συνεννόησις Leo IX καὶ Robert Guiscard ἐπέφερε. Ὁ
ἰσχυρὸς Πατριάρχης καὶ οἱ ἀντιλήψεις του ἔδει νὰ ἀπολέσουν τὸ
κῦρος των. Τοῦτο ἔξηγεται τὴν ἀξιοσημείωτα καὶ ἐσκεμμένως προκλη-
τικὴν συμπεριφορὰ τῶν παπικῶν Λεγάτων εἰς Κωνσταντινούπολην εἰ-
διεῖται κατὰ τοῦ Κηρουλαρίου.¹⁸ Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, κατανοεῖται
πόσο σημαντικὸ ήταν διὰ τὸν Πατριάρχη νὰ καταδικασθῇ ὅχι τόσο
ὁ Πάπας ὡς ὑπαίτιος τῶν γεγονότων, ἀλλὰ ὁ Ἀργυρὸς καὶ ἡ γραμμή
του: αὐτὴ ἀντεπροσώπευε τὸν έσωτερικὸ κίνδυνο. Ἡ συγκυρία τοῦ
θανάτου τοῦ Πάπα Leo IX ἥδη τὴν 19 Απριλίου 1054, καὶ τὸ ἑτήσιο
διαρρεῦσαν διάστημα μέχρι τῆς τελικῆς καθιερώσεως τοῦ ἐπομένου
Πάπα Victor II,¹⁹ παρεῖχε ἐμπεδωτέρα βάσι διὰ τὴν πατριαρχική
θέσι, τὴν ὅποιαν συνεμερίσθη ἐν συνεχείᾳ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ. Οἱ
παπικοὶ Ἀποκρισάριοι, οἱ ὅποιοι καὶ διενήργησαν τὸν ἀναθεμα-
τισμό, δύνανται νὰ ἐκληφθοῦν ὡς δρῶντες ἄνευ ἰσχυούσης παπικῆς
ἐξουσιοδοτήσεως πλέον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀποστείλαντος αὐτούς,
ἄν καὶ οἱ ἕδιοι προσέχουν νὰ διατυπώσουν ὅτι ἡ σύστασίς των ὡς
Ἀποκρισαρίων ἀνήκει εἰς τὴν "ἀγία ρωμαϊκὴ πρώτη καὶ ἀποστολικὴ
ἕδρα", ἀποσυνδεόμενοι ἀπὸ τὴν ἐντολὴν συγκεκριμένου Πάπα ἐν τῇ
ἐπιθυμίᾳ των νὰ προλάβουν τὴν προσβολὴν τῆς ἐγκυρότητος τῆς πρά-
ξεώς των. Ἀλλὰ ὁ Πατριάρχης εὔλογως πλέον ὑποστηρίζῃ ὅτι μὲ
νεκρὸ τὸν Πάπα, οἱ Ἀπεσταλμένοι του θὰ πρέπη νὰ ἐστηρίχθησαν
εἰς ἰσχυρὸν βυζαντινὸν ιόμμα διὰ νὰ ἐξαπολύσουν τὴν ἐπίθεσιν
ἔναντίον του. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι καὶ ὁ Leo IX εἶχε ἀποφασίσει
τὴν ἀνένδοτον στάσιν ἀπέναντι τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ
ὁ Humbert ἐν πεποιηθήσεως ἐπρέσβευε τὴν ἀνάγκη πλήρους ὑποταγῆς

της· καὶ ὁ Ἀργυρὸς ἐπίστευε εἰς τὴν πολιτική τῆς βαθείας συνεργασίας μὲ τὸν Ρωμαῖο Επίσκοπο.

Ἡ ἀπόδοσις τῆς εύθυνης διὰ τὴν στάσι τῶν Λεγάτων εἰς τὸν Ἀργυρὸν διηυκόλυνε μὲν τὸν αὐτοκράτορα ὥστε νὰ μὴν ἔλθῃ εἰς ρῆξιν πρὸς τὴν καθολικὴν ἔδρα, ἀλλὰ ἐξυπηρέτει καὶ τὸν στόχον τοῦ προτείναντος αὐτὴν Πατριάρχου νὰ ἀποδυναμώσῃ τὴν πολιτικὴν σχὺν τοῦ κόμματος τοῦ Ἀργυροῦ. Ὁ τελευταῖος ὅμως, μὲ τὴν ὑποστήριξι σημαντικῶν προφανῶς βυζαντινῶν παραγόντων, ἐξηκολούθησε νὰ διατηρῇ τὰ ἀξιώματά του, ἐπανελθὼν εἰς Κάτω Ἰταλίαν. Ἀντεκατεστάθη μόλις το 1061 μ.Χ. εἰς τα καθήκοντά του ὡς "Κατεπάνω" τῆς Ἰταλίας, μὲ τὴν ριζικὴ ἀλλαγὴ Δυτικῆς πολιτικῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου Χ Δούνα.

Ἡ διαδοχὴ τῶν γεγονότων μετὰ τὴν 19 Ἰουλίου 1054 εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὸ Σημείωμα, ἐπέχον θέσιν κεφαλαιώδους πρακτικοῦ Συνόδου συνελθούσης πρὸς τὸ τέλος Ἰουλίου^{19α}, καὶ ἀπὸ τὴν σύγχρονᾳ δευτέρᾳ ἐπιστολὴ τοῦ Κηρουλαρίου πρὸς τὸν Πέτρον Ἀντιοχείας.^{19β} Τὸ ἐπισήμως διακομισθὲν Γράμμα τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Κηρουλάριο^{19γ}, τὸν ἔξουσιοδότει νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ συντάκτου, καὶ παντὸς συνεργάτου εἰς τὴν σύνταξιν, τῆς βούλας τῶν Ἀποκρισαρίων τοῦ Πάπα. Τὸ ἀνάθεμα ὅντως ἐξηγγέλθη τὴν 20 Ἰουλίου 1054 ἐνώπιον τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Αὐτοκράτορος^{19δ}, καὶ πάλιν τὴν 24 Ἰουλίου ἐνώπιον Συνόδου ἐκ 16 μητροπολιτῶν καὶ 5 ἀρχιεπισκόπων.^{19ε} Ἀναθεματίσθησαν καὶ οἱ Λεγάτοι τοῦ Πάπα, ὅπως ὁ Κηρουλάριος διηγεῖται εἰς τὸ γράμμα του πρὸς τὸν Πατριάρχη Ἀντιοχείας.^{19ζ} Γράμματα ἀπέστειλε ὁ Κηρουλάριος ἐπίσης περὶ τὸ τέλος Ἰουλίου πρὸς τοὺς Πατριάρχες Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας. Δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι ὁ Κηρουλάριος ὑπερηκόντισε τὰ δέοντα, ἀξιῶν οἶκουμενιὰ πρωτεῖα παπικοῦ τύπου ἐπὶ τῶν ὄρθιοδόξων Πατριαρχείων, ἐφ' ὅσον ἡ καθέδρα τοῦ Πέτρου ἀπεσχίσθη.^{19η}

‘Ο Κωνσταντῖνος συνεκύρησε εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἀναγκαίων ἔναλησιαστικῶν μέτρων, καὶ ἐνάλυψε πλήρως τὸν Πατριάρχη, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἐφήρμοσε ἔξισορροπητικὴν ροπὴν καὶ ἐπὶ τὰ ἐναντία. Διετήρησε τὸν Ἀργυρὸν εἰς τὴν ἡγετικὴν του θέσιν ἐν τῷ Ιταλίᾳ, ἄμεσον ἐκτελεστὴν τῆς Αὐτοκρατορικῆς δυτικῆς πολιτεικῆς. ‘Ο Humbert ἐπανειλημένως τονίζει ρητότατα τὴν εὕνοια τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν τιμὴν ποὺ ἐπεδωψίενε πρὸς τοὺς λεγάτους τοῦ Πάπα εἰς οὐδέποτε περίπτωσιν. Τοὺς ἐπιτρέπει νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πόλιν ἀνεπηρέαστοι, ἀκόμη καὶ μετὰ τὰ συμβάντα τῆς 18 Ιουλίου, καὶ μετὰ τὴν ἄρρηστην των νὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιον συνόδου. Τοὺς πληροῦν δώρων. Μεταξὺ ἄλλων εἶχε παραδώσει εἰς τὸν Humbert χρυσόβουλλον διὰ τοῦ ὄποιου ἐξεχώρει εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Monte Cassino ἐτήσιαν χορηγίαν χρυσοῦ ἐν τοῦ κρατικοῦ ταμείου.^{19θ}

Κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη οἱ Νορμανδοὶ ἐπεξέτειναν τὶς ητήσεις των εἰς Κάτω Ιταλίαν, ἐνῷ οἱ διάδοχοι τοῦ Leo IX Πάπαι Victor II (1054 - 1057), Stephanus IX (1057 - 1058)¹⁹ⁱ, Benedictus X (1058 - 1059) καὶ Nicolaus II (1059 - 1061) ἐνέμενον εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀκαμπτον γραμμήν. Ούδε λόγος βεβαίως περὶ παραγραφῆς ἢ ἀκυρώσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρᾶξιν τοῦ παπικοῦ^{19j} Πέντε τούναντίον^{19k}. Ο Humbert ἐτιμᾶτο διαφερόντως ὑπὸ πάντων, ιδιαίτερα δὲ ὑπὸ τοῦ τελευταίου^{19l} τοῦ ἐπροτάθη μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ παπικὴ ἔδρα μετὰ τὸν Victor, ἀλλ’ ἀπεποιήθη.

‘Η παπικὴ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα εἶχε ἥδη ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ Leo IX, καὶ καθωδηγεῖτο ὑπὸ τῆς ἴσχυρᾶς προσωπικότητος τοῦ Hildebrand, μετέπειτα κορυφαίου ἐνφραστοῦ (ὡς Πάπα Gregorius VII) τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Πάπα ἀπέναντι πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας. “Οσον ἔζη ὁ Heinrich III ἐπρεπε νὰ ἐκμαιεύεται ἢ συγνατάθεσίς του, καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν εἶχε ἀναλάβει

άκριβῶς ὁ Hildebrand προκειμένου διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου Gebhard ὡς Victor II²⁰. Ὁ Heinrich III ἀπέθανε τὸ 1056 μ.Χ. ἔχων ὄρίσει διάδοχον τὸν υἱόν του Heinrich IV, τότε παῖδα μόλις ἔξαετη. Ὁ Hildebrand πάλιν ἀνέλαβε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγκατάθεσην τῆς Αὐτοκράτειρας - Μητρὸς διὰ τὰ σχέδιά του, ἀλλὰ τώρα ἀνεφάνη καὶ ίταλικὴ ἐγχώριος ἀντίθεσις πρὸς τὶς διαφαινόμενες πλέον σαφῶς ὑπέρμετρες παπικὲς ἀξιώσεις.²¹ Ἡ ἀπὸ τοῦ 1053 μ.Χ. ἐξυφανθεῖσα συνεννόησις πάπα καὶ Νορμανδῶν ἀπεκαλύφθη πλήρως τὸ 1059 μ.Χ., ὡς καὶ ἡ ἀμοιβαία ὠφελιμότης της. Οἱ μὲν ἔλαβον ἐπίσημον παπικὴν κάλυψιν τῆς δράσεώς των εἰς Ἰταλία, ὁ δὲ παπικὸς θρόνος οἰκονόμησε σθεναρὰν μοσικὴν σπάθην πρὸς ἀποτελεσματικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἄκρων αλητικαλιστικῶν διεκδικήσεών του ἐναντι τόσον τοῦ Γερμανικοῦ - αὐτοκρατορικοῦ, δόσον καὶ τοῦ ιταλικοῦ - λαϊκοῦ παράγοντος. Εύθὺς μετὰ τὴν οαθιέρωσήν του τὸ 1059 μ.Χ. ὁ Nicolaus II προβαίνει εἰς δύο σημαντικὲς πράξεις, μεσολαβοῦντος διαστήματος μηνῶν μόνον. Ἐν πρώτοις, διὰ ἀποφάσεως συνόδου ἐν Ρώμῃ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1059 μ.Χ. οαθορίζονται οἱ οανόνες ἐκλογῆς Παπῶν εἰς τὸ μέλλον. Ἡ πρωτοβουλία καὶ δικαιοδοσία τῆς ἐκλογῆς ἐναποτίθεται εἰς τὸ οολλέγιον τῶν οαρδιναλίων. Ἐνῷ ὁ λοιπὸς αλῆρος καὶ λαος τῆς Ρώμης ἀκολουθοῦν καὶ ἐγκρίνουν. Προβλέπεται ὅτι εἰς περίπτωσι ἀναστατώσεως ἢ οἰασδήποτε ἀνωμαλίας οαθιστώσης ἀπραγματοποιήσιμο τὴν ἐκλογὴν ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ, ὁ Πάπας δυνατὸν νὰ ἀναδειχθῇ καὶ ἐκτος τῆς πόλεως, καὶ δλίγων ἀκόμη παρευρισκομένων δικαιούχων ἐκλεκτόρων. Καὶ, περαιτέρω, εἰς ἀκραίας περιστάσεις παραμένει ὁ Πάπας καὶ λειτουργεῖ ὡς ἐπίσκοπος Ρώμης εἴτε καὶ οωλούμενος τῆς φυσικῆς ἔδρας του. Τέλος τιμητικὸς σεβασμὸς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα δέον νὰ πρυτανεύῃ καθ' ὅλην τὴν διαδικασίαν, ἢ δὲ ἐνεργωτέρα συμμετοχὴ του καὶ σύννευσις χρειαζομένη μοο κυρίως διὰ νὰ ἐξασφαλίζεται ἢ ἀδιάφορος καὶ γνησίᾳ ἐκλογὴ πέραν σιμω-

νίας καὶ βίας. "Οποιος ἐκλέγεται παρὰ τὸς διατάξεις τῆς Συνοδικῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ὁ ἕδιος, καθὼς καὶ οἱ ὑποστηρικταὶ του καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν, καθυποβάλλονται εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα θείᾳ καὶ ἀποστολικῇ αὐθεντίᾳ, καὶ ἀφορίζεται ὡς Ἀντίχριστος. Άναγγειλεῖται ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἔχομένος τὸ δικαίωμα τῶν Βεργίνων Βαρθολέματος τοῦ Παύλου²². Ήταν κατά τὸν Πλάτωνα, ἐπὶ μηδὲ παραπλανήσεων τοῦ Λύσιου.²³

^μ Παρὰ τὸς
ἔμφρενόμωνες
εὑρεῖθαι τὰς
δικαστήσεις.

Τὸ μήνυμα τοῦ Ψηφίσματος εἶναι ἀδιαμφισβήτητο. Ἡ Ρωμαϊκὴ "Εδρα ἀνεξαρτητοποιεῖται θεσμικὰ τῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ιατόχου της, προετοιμαζομένης τῆς ὁδοῦ πρὸς ἀνακήρυξιν τῶν λοιπῶν καὶ ἀκολουθησασῶν ἀξιώσεών της. Προβλέπεται ἐπίσης μακρὸς ἄγων, καὶ προδιαγράφονται τὰ ιριτήρια νομιμότητος τῆς παπικῆς ἀρχῆς καὶ ἔξουσίας κατὰ τὴν διάρκειάν του.

"Ολίγους μήνας μετὰ τὴν Σύνοδον τῆς Ρώμης, καὶ τὸς συλλογές διαπραγματεύσεις ποὺ προηγήθησαν μεταξὺ τοῦ καγκελαρίου Δογγιοβαρδίας Wibert, ὡς ἐνπροσωποῦντος τὸς αὐτοκρατορικες θέσεις, καὶ τῆς ιατευθυνούσης Ψυχῆς τοῦ νέου Παπισμοῦ, τοῦ Hildebrand, ὁ Nicolaus II προβαίνει θεαματικῶς κατὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Melfi τῆς 23 Αύγουστου 1059 εἰς τὴν ἔξασφάλισιν τοῦ Παπικοῦ νώτου κατὰ τὴν ἐπικειμένην σύγκρουσιν πρὸς τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα διὰ τῆς ἐπισημοποιήσεως τῶν καλῶν/σχέσεων μὲ τοὺς Νορμανδούς, οἱ ὅποιες εἶχαν εἰς τὴν πρᾶξιν σφυρηλατηθῆ ἀπὸ τὸν Leo IX κατὰ τὸ 1053 καὶ ἔξης. Ὁ Robert Guiscard χρίεται ἀπὸ τὸν Πάπα Δοὺς Καλαβρίας καὶ Ἀπουλίας (Νοτίου δηλαδὴ Ἰταλίας), μέλλων δὲ Σικελίας (ὅταν ιατακτηθῇ ἀπὸ τοὺς Μουσουλμάνους) ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἀναγνωρίζει τὴν ὑποτέλειάν του εἰς τὴν Παπικήν "Εδραν, ιαταβάλλων ἐτήσιον δασμόν, διαδηλώνει δὲ τὴν ἀντίθεσίν του πρὸς τοὺς ὑπεροίους (τοὺς Γερμανούς): ταῦτα βεβαιοῖ δι' ἐπισήμου φανεροῦ ὕρκου.²³ Ἀλλὰ συνάπτεται ἐπὶ πλέον καὶ μυστικὴ συνθήκη μεταξὺ Nicolaus καὶ Robert, ιατακυρουμένη διὰ δευτέρου ὕρκου τοῦ τελευταίου, ἔχοντος ὡς ἔξης: "Ἐγὼ ὁ Ροβέρτος, χάριτι Θεοῦ καὶ Ἀγίου

Πέτρου Δούξ Ἀπουλίας καὶ Καλαβρίας καὶ, ἀμφοτέρων συνερχομένων, μέλλων Σινελίας, ἀπὸ αὐτῆς τῆς ὥρας καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, θὰ εἴραι πιστὸς εἰς τὴν Ἅγιαν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς εἰς τὸν Κύριόν μου Πάπα Νικόλαο. Εἰς βουλὴν ἢ εἰς πρᾶξιν, ἐξ ἣς τὴν ζωὴν ἢ μέλος (σώματος) θὰ ἀπολέσῃς ἢ θὰ συσχεθῇς εἰς κακὴν αἰχμαλωσίαν, δὲν θὰ συμμετάσχω. Βουλὴν τὴν ὁποίαν θὰ μοῦ ἐμπίστευθῇς καὶ θὰ μοῦ ἀπαγορεύσῃς νὰ τὴν φανερώσω, δὲν θὰ τὴν φανερώσω πρὸς βλάβην σου ἐν γνώσει μου. Θα εἴμαι πανταχοῦ ἐπίκουρος τῆς Ἅγιας Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ νὰ κατέχῃ καὶ ἀπολαμβάνῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὶς κτήσεις τοῦ Ἅγιου Πέτρου, κατὰ τὴν δύναμίν μου, ἐναντίον πάντων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ θὰ σὲ βοηθήσω ὥστε ἀσφαλῶς καὶ υπερτίμως νὰ εἴσαι ἐγκρατῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Παπιασύνης, τῆς γῆς τοῦ Ἅγιου Πέτρου καὶ τῆς Ἡγεμονίας. Δὲν θὰ ἐπιτιθέω νὰ εἰσβάλλω οὕτε νὰ ἀποκτήσω, οὕτε ἀκόμη θὰ προαποφασίσω νὰ λεηλατήσω, ἃνευ ρητῆς ἀδείας σοῦ ἢ τῶν σῶν διαδόχων. "Ολες ἐπιπλέον τὶς Ἐκκλησίες ποὺ ύφεστανται εἰς τὴν ἴδιαν μου κυριαρχία μετὰ τῶν κτήσεών των, τὶς ύποβάλλω εἰς τὴν εὴν ἐξουσίαν. Καὶ θὰ εἴμαι ἀμύντωρ αὐτῶν διὰ τὴν ἀφοσίωσίν των πρὸς τὴν Ἅγιαν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἔάν σύ, ἢ οἱ σοὶ διάδοχοι, ἀποχωρήσουν πρὸ έμοι ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς, θὰ υπερέξει, συμφώνως πρὸς τὴν συμβουλὴν τῶν βελτιόνων καρδιναλίων, αλητικῶν ρωμαίων καὶ λαϊκῶν, ὥστε νὰ ἐκλεγῇ καὶ κανονισθῇ Πάπας εἰς τιμὴν τοῦ Ἅγιου Πέτρου."²⁴

· Η ρῆξις πρὸς τὸν Γερμανὸν Αύτοκράτορα ἔχει προαποφασισθῆ. Καὶ ἐνῷ ἵσχυρὸν ιόμμα τῆς βυζαντινῆς ἡγεσίας βαυκαλίζεται μὲ τὴν ἴδεα συνεννοήσεων πρὸς τὸν Πάπα,²⁵ αὐτὸς ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν ύποταγὴ τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Νοτίου Ἰταλίας καὶ Σινελίας εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν "Εδρανμέσψ τῷ Νορμανδῶν.

· Η ύποβόσκουσα ιρίσις εἰς Ἰταλίαν δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκραγῇ.

· Ο Πάπας Nicolaus II ἀπέθανε τὸ 1061 μ.Χ. · Ο Hildebrand, ὁ θῶν

²⁴ Πρὸς Λυκαρνέω-
πτον τῷ Νορμαν-
δικοῦ κυνόλην

τὰ πράγματα εἰς κατάληξιν, καὶ ἐπικαλούμενος τὴν ἀνάφλεξιν καὶ διασπορὰν διαφωνιῶν καὶ στάσεων εἰς τὴν Ρωμαϊκήν ἐπικράτειαν, καὶ τὴν ἀνάγκη κατευνασμοῦ τῶν, προκαλεῖ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάπα Alexander II ἄνευ αὐτοκρατορικῆς αύθεντίας καὶ συννεύσεως.²⁵

· Η διάστασις γνωμῶν θὰ ᾧτο μεταξὺ τοῦ παπικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ κόμματος, αὐτῶν δηλαδὴ ἀφ' ἐνος ποὺ ἐνεστερνίζοντο τὴν ἀναπεπταμένη μορφὴ τῶν παπικῶν ἀξιώσεων, καὶ ἐκείνων ἀφ' ἐτέρου οἱ ὅποι οἱ ἀποτρεπόμενοι τὴν ἀπόλυτον κοσμικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ποντίφηκος ἐστρέφοντο πρὸς τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα ὡς δυνάμενον νὰ τιθασεύσῃ τὶς ὑπέρμετρες ἀπαιτήσεις ἐκείνου. Πράγματι, ἡ ἀπάντησις τῆς αὐτοκρατορικῆς πλευρᾶς ᾧτο ἄμεσος καὶ δραστικη.

· Εθεώρησε πρῶτον ὅτι ἡ ἀθέτησις ἐν μέρους τῶν παπικῶν τῆς συμβιβαστικῆς Συνοδικῆς ἀποφάσεως τοῦ 1059, ἔλυε καὶ τὸν αὐτοκράτορα ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσι τηρήσεώς της. · Αντὶ νὰ ζητήσῃ νὰ τὸν στέψῃ αὐτοκράτορα ὁ Πάπας, ἔλαβε τὸ στέμμα, καὶ τὸν τίτλο τοῦ Ρωμαίου Πατρικίου, ἀπὸ τὸν Ρωμαίους/^{Κατ' ὑπόθεσην} (προφανῶς τοῦ Ἰταλικοῦ κόμματος). Συνεκάλεσε ὑπερόριον Σύνοδο εἰς Βασιλείαν, ἡ ὅποια ἐξέλεξε Πάπα τὸν Cadalus, · Επίσκοπο τῆς Parma, ὡς Honorius II²⁶. · Ο Honorius ἐν συνεχείᾳ, συνοδευόμενος ὑπὸ Ισχυροῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ πλουσίου θησαυροφυλακίου,²⁷ κατῆλθε εἰς Ἰταλίαν, καὶ, συνάψας μάχην πρὸς τὸν διπαδούς τοῦ Alexander, ἐνίκησε²⁸ καὶ εἰσῆλθε θριαμβευτικῶς εἰς τὴν Βασιλικὴν τοῦ Ἀγ. Πέτρου. · Άλλὰ ἡ σταθερὰ στήριξις τοῦ Alexander ἀπὸ τὸν Νορμανδοὺς ἀφ' ἐνος, καὶ ἡ τάσις ἐξασθενήσεως τῆς αὐτοκρατορικῆς ἔξουσίας εἰς αὐτὴν τὴν Γερμανίαν ἀφ' ἐτέρου (ἀπό τοῦ 1062 μ.Χ., ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἀντιβασιλείαν ἐκεῖ ὁ Anno, ἀρχιεπίσκοπος Κολωνίας), ἡ ὅποια παρεκώλυσε ἐνεργὸν αὐτοκρατορικὴν ἐπέμβασιν εἰς Ἰταλίαν, ὡδήγησαν εἰς τὴν ἐπικράτησιν του, ^μ ἀν καὶ ὁ Honorius οὐδέποτε ἀπεποιήθη τὶς ἀξιώσεις του.²⁹ · Η ἐξέλεξις τῆς ὑποθέσεως

παρέσχε μίαν πρώτην δικαιώσιν τῆς Παπικῆς πολιτικῆς. Ὁ Αύτο-
ικάτωρ τῆς Γερμανίας ἔξωθεν ἐπικείμενος ἐδύνατο μὲν νὰ ἐπιβάλ-
λῃ τυχὸν τὶς θελήσεις του εἰς μίαν δεδομένην στιγμὴν διὰ ἐνερ-
γοῦ στρατιωτικῆς παρεμβάσεώς του εἰς Ρώμην (καὶ τοῦτο ἐὰν ή ἐ-
σωτερικὴ κατάστασις τοῦ βασιλείου καὶ αἱ ιρατοῦσαι σχέσεις με-
ταξὺ εὐγενῶν, χωριδεσποτῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀστῶν τῶν πόλεων,
τοῦ τὸ ἐπέτρεπον) ἀλλὰ ἀποχωρήσαντος ή κατασταλεῖσα κατάστασις
πάλιν ἀνεφύετο, καὶ ἔξασφαλίζουσα τὴν ἀπόλυτον ὑποστήριξιν ἐγ-
χωρίου δυνάμεως, ἐν νέου ἡνδροῦτο καὶ ἔθαλλε, ἐνῷ συγχρόνως ἦτο
ἀδύνατον νὰ ἀπειληθῇ σοβαρῶς ἀπὸ τὴν τελευταῖα, ή ὅποια ποτὲ
ἐξ ἄλλου δὲν καθίστατο τόσον ἴσχυρὴ ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται ἀν-
τιστρόφως τὴν παπικὴν εὐλογίαν, κύρωσιν καὶ νομοποιήσιν διὰ τὰ
ἔργα της.

Ἡ βυζαντινὴ δυτικὴ πολιτικὴ θὰ ἔδει προμοίως νὰ καθορίζεται
ἀπὸ τὶς ἀντικειμενικὲς περιστάσεις καὶ συσχετισμούς, ἐρειδομένη
πάντοτε ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ καθοδηγούμενη ἀπὸ τὴν
διάρθρωσι τῶν πρὸς σαφεῖς καὶ συνάδοντες σκοπούς - μὴ προβαί-
νουσα εἰς ad hoc διευθετήσεις βάσει φανταστικῶν συνδυασμῶν κα-
τὰ βούλησιν ἢ παρερχομένων ἀναγκαιοτήτων τῆς στιγμῆς.

Ἡ σύγκρουσις τοῦ Παπισμοῦ πρὸς τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορία,
διήνοιγε εύρεα περιθώρια ἀσκήσεως δραστικῆς πολιτικῆς ἐν μέρους
τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Ἰταλικὸς παράγων ἐπίσης ἀντε-
τάσσετο εἰς τὶς ἀξιώσεις τῶν Παπῶν διὰ κοσμικὴν ἔξουσίαν. Καὶ
οἱ δύο μὲν αὐτές δυνάμεις ἐνήργουν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ἡ Ἑλλη-
νικὴ παρουσία ἦτο δεδομένη, ἐκτενὴς καὶ ἔντονος εἰς τὸ νότιον
τμῆμα της, ἡπειλῆτο δὲ μὲ τελικὴ καθυπόταξι ἀπὸ τὴν συμμαχία
Παπισμοῦ καὶ Νορμανδῶν. Συνεπικουριῶς προσετίθετο εἰς τὸ ση-
νικον καὶ ἡ ἀντίδρασις τῶν περιφερειακῶν βασιλειῶν (Ἀγγλίας,
Γαλλίας) πρὸς τὸ ρωμαϊκαθολικὸν κέντρον. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος,

ο Παπισμὸς ἐκυροφόρει τὶς Σταυροφορίες ὡς ἀπτὸ καὶ ὀλοσχερὲς παράδειγμα ἐκκλησιαστικοκοσμικῆς αηδεμονίας καὶ αλητρικολαϊκῆς ἥγεμονίας. Μεταξὺ ἄλλων οἱ Σταυροφορίες θὰ ἔλειτούργουν καὶ ὡς δέλεαρ διὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἀτιθάσσων περιφερειῶν εἰς τὴν Παπικὴν ἴδεαν. *Διὸ τὸ Βυζάντιον, ταπείνωσις τὸν παπικὸν ἦντος καὶ τὸν ἀποφίνετο*

^{29a} 'Η πολιτικὴ τοῦ Κωνσταντίνου Θ' τοῦ Μονομάχου ἦτο ἀβεβαία καὶ ἄτονος, μετὰ δὲ τὸ 1053 μ.Χ. ριζικῶς ἐσφαλμένη, ἀφοῦ δὲν ἀντελήφθη τὴν ἐπισυμβάσα τότε θεμελιώδη μεταβολὴ εἰς τὶς σχέσεις τῆς Καθολικῆς "Εδρας πρὸς τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν. 'Αντιθέτως ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ Α' Κηρουλάριος ^{μῷ} ἔδρα ἀποφασιστικὰ καὶ κατ' ἐπίγνωσιν σκοπῶν καὶ μέσων, πιθανὸν αὐτὸς νὰ εἴναι ὁ ἔμπνευστὴς τῆς ἀνανεώσεως τῆς συμμαχίας μεταξὺ τῶν Αὐτοκρατοριῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐπὶ θεοδώρας (πρῶτον ἥμισυ τοῦ 1056 μ.Χ.).³⁰ 'Αλλὰ ὁ HEINRICH III, μὲ τὸν δποῖον ἢ Αὐτοκράτειρα ἐπανεκύρωσε τὴν συνθήκη, ἀπεβίωσε μετ' ὀλίγον, καταλιπὼν ἐξαετῇ παῖδα τὸν υἱὸν καὶ διάδοχόν του. 'Εξ ἄλλου ἢ κίνησις αὐτη ἦτο ἀντιφατικὴ πρὸς τὴν διατήρησιν τοῦ Ἀργυροῦ ὡς Κατεπάνω τῆς Ἰταλίας, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ σοβαρὰν συνέπειαν.

'Ο Κηρουλάριος διεῖδε ὁρθῶς τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ Μιχαὴλ ΣΤ', τοῦ Στρατιωτικοῦ³¹, καὶ τὶς ἵνανότητες πλήρεις ὑποσχέσεων τοῦ Ἰσαάκ Α' Κομνηνοῦ διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν πραγμάτων τῆς Αὐτοκρατορίας³², καὶ ἀποφασιστικὰ συνήργησε εἰς τὴν ἀνάρρησιν τοῦ δευτέρου εἰς τὸν θρόνον (1057). 'Η ἀτυχὴς σύγκρουσίς των, καὶ ὁ ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ Κηρουλαρίου (1058) ἦτο ἀναμφισβήτητος μία ἔθνικὴ ἀπώλεια.³³ Μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὑπὸ συνθῆκες μᾶλλον σηστείνεις καὶ ἀμφιλεγόμενες, νοσήσας ὁ Ἰσαάκ παρητήθη τοῦ θρόνου καὶ ἐνάρη μοναχὸς, προχειρισάμενος εἰς Αὐτοκράτορα τὸν Κωνσταντῖνον Ι' Δοῦκαν (25 Δεκεμβρίου 1059). 'Ο Ἰσαάκ ἐπιχειρήσας ἐντὸς ὁ-

^{29b} Τὸν πολυκίν τὸν δέ, οἷάς ἂς πρὸ τὸν ἐκκλησιαρχῶν στάσιν ἐπὶ δογματικῶν καὶ δικαιοδοσικῶν θεμάτων ἐνεκρυ τὸν Παπικόν ιπτεστρίγε "Τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπελεοκτιμών"^{29b}

λίγου χρόνου νὰ θεραπεύσῃ μακροχρόνιον νόσον τῆς αύτοκρατορί-
νῆς διοικήσεως, ἐπέτυχε νὰ προηαλέσῃ ταχύτατα τὴν ἀντίδρασιν
πασῶν τῶν κοινωνιῶν ὅμαδων καὶ πάντων τῶν πολιτικῶν παραγόν-
των· ἡ ἀντικατάστασίς του εἰς τὸν θρόνον ἔστω καὶ μὲ τὴν συγ-
κατάθεσίν του, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἔξωτερικοῦ τινος συμβάντος,
πρέπει νὰ σχετίζεται πρὸς τὴν ἐναντίον του καθολικὴν στροφὴν,
διεδομένου μάλιστα τοῦ ὅτι ὁ διάδοχός του ἀκολουθεῖ ἀντιδιαμε-
τρικὴν ἔσωτερην πολιτική. Ὁ νέος Αύτοκράτωρ, ὃς σημαίνων μέλος
τῆς παλαιᾶς ἀριστοκρατίας τῆς πόλεως, ἦτο κοινῶς ἀποδεκτὸς ἀπὸ
τὴν κεντρικὴν διοίκησιν, τὴν αύτοκρατορικὴν γραφειοκρατίαν καὶ
τὴν τιτλοῦχο λογιότητα τῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ Πατριαρχείου ἀφ' ἐνος,
ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἀριστοκρατίαν τῶν ἐπαρχιῶν ἀφ'
ἐτέρου. "Ἔχαιρε ἐπίσης τῆς προσωπικῆς ἀποδοχῆς τοῦ Ἰσαάκ Κο-
μνηνοῦ, τὸν ὅποῖον καὶ εἶχε ἀποφασιστικὰ ὑποστηρίξη κατὰ τὴν
ἀναδειξίν του εἰς αύτοκράτορα. Ἐξ' ἄλλου συνεδέετο στενά πρὸς
τὸν Κηρουλάριον διὰ γάμου μὲ ἀνηψιάν του.³⁴

"Η ἀνάρρησις εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Κων-
σταντίνου Ι' ἀπετέλει νίκην τῆς πολιτικῆς τοῦ Κηρουλαρίου καὶ
μεταθανάτιον πρακτικὴν δικαιώσειν του. Ὁ νέος αύτοκράτωρ προ-
βαίνει κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας του εἰς χαρακτηριστικές ιε-
ρῆσις ὁρθῆς διοικήσεως πολιτικῆς. Μετὰ τὴν ἐπίσημο συμφωνία καὶ
τὸν συνθῆκες μεταξὺ Πάπα Nicolaus II καὶ Δουκὸς πλέον Νοτίου
Ιταλίας Robert Guiscard τὸ 1059, εἶναι ἐνφανῆς καὶ ἀνεπίκρυ-
πτος ἡ ἀπερίγραπτος ἀποτυχία τῆς πολιτικῆς τῆς συνεννοήσεως πρὸς
τὴν Ρωμαϊκὴν "Εδραν. Ἡ ὑπόθεσις ἦτο μὲν ἐξ ἀρχῆς καταδικασμέ-
νη, ὀλλὰ τώρα κατέστη ἀδιάφευκτος ἡ ἐμπρακτος ἀπαξίωσίς της.
Τὸ 1061 μ.Χ. παύεται ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῶν Βυζαντινῶν Κτή-
σεων τῆς Κάτω Ιταλίας ὁ Ἀργυρός, ἐν τῶν ουρίων ἐκφραστῶν τῆς
γραμμῆς ἐκείνης καὶ προσωπικὸς ἀντίπαλος τοῦ Μιχαὴλ Κηρου-

λαρίου. Τὴν ρῆξιν τοῦ Γερμανοῦ Αύτοκράτορος πρὸς τὸν Παπισμὸν καὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ νάθοδον εἰς Ἰταλίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Πάπα Honorius II, ἀκολουθοῦν κατὰ πόδας δύο μηνύματα τοῦ Κωνσταντίνου I πρὸς τὸν Honorius. Τὸ πρῶτον εἶναι βασιλικὰ Γράμματα κομισθέντα διὰ τριῶν ἐπισημοτάτων ἀπεσταλμένων κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1063 μ.Χ. Ὁ αὐτοκράτωρ θλίβεται διὰ τὴν νεωστὶ δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ὅπου πρέπει κανεὶς νὰ ἀνέχεται τὴν συμμετοχὴν Νορμανδῶν εἰς τὸν μερισμὸν τῆς ἔξουσίας. Ὅπονοεῖ ὅτι ἀντὶ τῆς παλαιᾶς θεωρίας τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν, ἢ καὶ τῆς διπλῆς αὐτοκρατορίας, Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, παρεισέφρυσαν τώρα καὶ οἱ Νορμανδοὶ μὲ διεκδικήσεις εἰς αὐτὴν τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐπιρροὴν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Δυτικῆς Αύτοκρατορίας Ρώμην. Ἡ ἐμμέσωσις ὑποδεικνυμένη ἀποδοχὴ τῆς θεωρίας αὐτῆς, ὡς καὶ τῆς ἐφαρμογῆς της εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, καὶ ἡ συνεπακόλουθος σιωπηρὰ ἀναγνώρισις τοῦ Γερμανοῦ βασιλέως ὡς Ρωμαίου Αύτοκρατορος, ἀφαιρεῖ βεβαίως ἕρεισμα ἀπὸ τὴν ἴδεα τῆς ἀπολύτου μοναδικότητος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ εἶναι μία ἐπιβεβλημένη οἰκονόμησις τῶν περιστάσεων. Ἀλλως τε καὶ ἡ διαιρεσίς τῆς Ἰταλίας εἰς δύο ζῶνες ἐπιρροῆς, γερμανικῆς εἰς τὸν Boppa καὶ βυζαντινῆς εἰς τὸν Νότον, καὶ εἰς την διαμορφωμένην κατάστασιν ἄριστα ἀνταπεκρίνετο, καὶ τὶς ὑφιστάμενες ἴσορροπίες δυνάμεων διέσωζε καὶ ἐξεμεταλλεύετο, καὶ τὸν Παπισμὸν μονίμως ἔτιθάσευε. Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν παρέλειψε εἰς τὴν ἐπιστολὴν του νὰ συσχετίσῃ τὶς Νορμανδικὲς μὲ τὶς παπικὲς ἀξιώσεις. Οἱ Νορμανδοὶ, λέγει, σφετερίζονται ἥδη καὶ αὐτοκρατορικὰ ἀξιώματα διὰ τῆς τολμητίας καὶ ἀλαζονείας τοῦ Αντιπάπα (τοῦ Πάπα δηλαδὴ τοῦ νέου Παπισμοῦ καὶ τοῦ Hildebrand, τοῦ Alexander II). Τοῦτο εὔστοχώτατα θίγει τὸ καιριώτατον τῆς ἐναρχομένης πάλης αὐτοκρατορίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ἀναφερόμενον εἰς τὴν παπικὴν ἀξιώσιν ὑπερφερούσης κοσμικῆς δικαιοδοσίας.

Συνεχίζων ὁ Κωνσταντῖνος ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μεσολα-
βήσῃ ὁ Honorius ὥστε νὰ συναφθῇ νέα Συμμαχία πρὸς τὸν παῖδα
Heinrich IV: κοινὴ βάσιν συνιστᾷ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς εἶναι Ρωμαῖοι,
ὥστε οἱ δύο αὐτοκράτορες δύνανται νὰ συνέλθουν ὑπὸ τὴν πατρικὴν
φροντίδα τοῦ Πάπα. Ἡ ἐπικαλουμένη ρωμαιότης εἶναι βεβαίως ἡ
νομιμοποιημένη μετοχὴ κατὰ διαδοχὴν εἰς τὴν παλαιάν ρωμαϊκὴν
αὐτοκρατορικὴν ἔξουσίαν καὶ τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν. Εἶναι χα-
ρακτηριστικὴ ἡ ἀρχὴ τῶν βασιλικῶν Γραμμάτων: Romana sapientia
a nostro Greco fonte derivata. Παρεχομένης αὐτῆς τῆς ἀντικειμε-
νικῆς βάσεως, ἀφίεται περαιτέρω ἀνοικτὸν τὸ ἔάν ποτε τὸ γερμα-
νικὸ στοιχεῖον τῆς Δυτικῆς αὐτοκρατορίας δὲν ἀνταποκριθῇ εἰς
τὴν ὁριζομένην κοινότητα, ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης θὰ εὕρῃ φυσικὴν
καταψυγὴν εἰς τὴν μόνην ἐναπομένουσαν ρωμαϊκὴν κοσμικὴν αὐθεν-
τίαν, τὴν ἀγίαν Κωνσταντινούπολιν. Ἐπανειλημμένως οἱ Βυζαντι-
νοὶ λόγιοι ἐκφράζουν την πεποίθησιν ὅτι οἱ προστριβές τοῦ/^{Βυζαντίου} πρὸς
τοὺς Λατίνους ὄφείλονται εἰς την ἐκβαρβάρωσιν τῶν τελευταίων
ὑπὸ φράγγων, λογγιοβάρδων, βανδάλων καὶ λοιπῶν γερμανικῶν φυλῶν.
ὁ Νικήτας Σεΐδης παρέχει εὔδηλον διατύπωσιν αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.
·Ο ·Ιταλικὸς παράγων θὰ ἐσκέπτετο/^{Ἀναρμφίθησ} συχνότερα καὶ σοβαρώτερα τὸ
ἐνδεχόμενο μεγαλυτέρας συγγενείας του πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ·Ανα-
τολὴν παρὰ πρὸς τὸν Γερμανικὸν Βορρᾶν, τὸν Νορμανδικὸν Νότον
ἢ τὸν ρωμαιοκαθολικὸν παπισμόν, ἐάν τὸ Βυζάντιον διετήρει ἐνερ-
γὸν τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν Χερσόνησον τῶν ·Απεννίνων.

·Ο αὐτοκράτωρ εἰς ἐπικύρωσιν τῆς προτεινομένης συνθήκης
θὰ ἀπέστελλε τὸν υἱόν του εἰς ·Ιταλία καὶ Γερμανία. Χρήματα
ἐπίσης ἤσαν διαθέσιμα.³⁵

·Η ἀποστολὴ τῶν βυζαντινῶν προτάσεων εἰς τὸν αὐτοκρατορι-
κὸν Πάπαν Honorius, καὶ ὁ χρόνος της, εἶναι προσεκτικὰ ὑπολο-
γισμένα στοιχεῖα. ·Ο Heinrich IV εἶναι παῖς/^{τῷρκ} 13 ἔτῶν. ·Ισχυρὸν

άντιαυτοκρατορικόν νόμμα, πιθανώτατα ὑποκινηθεὶς ὅπο τοῦ Hil-debrand καὶ τῆς ὄμάδος του, ἔχει ἐκδηλωθῆ^{ται}, μεταξὺ τῶν εύγενῶν εἰς Γερμανίαν. Ὁ Honorius δύναται νὰ ἐπικουρήσῃ τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ Κωνσταντίνου, δόσον καὶ νὰ βοηθηθῇ ὁ Ἰδιος ~~μαζί~~ τὴν ἐγκατάλειψίν του ἀπὸ ἐκεῖνον λόγῳ τῶν ἐσωτερικῶν διενέξεων τῆς ἐπικρατείας του. Ἡ διαδοχὴ τῶν γεγονότων εἶναι ἀποκαλυπτική: τὸ 1062 ἡ ἀντιβασιλεία τοῦ Anno, ἀρχιεπισκόπου τῆς Κολωνίας, διεγείρει ἀντιμοναρχικὴ ταραχὴ εἰς Γερμανίαν· ἀρχές τοῦ 1063 ὁ Κωνσταντίνος I' γράφει εἰς Honorius II ὡς ἀνωτέρω^ν φαίνεται ὅτι λαμβάνει ἐνθαρρυντικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν ἰδέεις του, διότι ἀκολουθεῖ τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἰδίου ἔτους δευτέρᾳ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Honorius καὶ τὸν ἐπίσκοπο Benzo τῆς Alba (στυλοβάτες τοῦ αὐτοκρατορικοῦ νόμματος καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος—Παιδός εἰδικά) μὲν προτάσεις συγκεκριμένων ἐνεργειῶν. Ταυτοχρόνως ὁ Honorius συγκαλεῖ Σύνοδο εἰς τὴν Parma τὴν 20 Ἀπριλίου, ἡ διποία ἀφορίζει τὸν πάπα τοῦ νέου Παπισμοῦ Alexander II.

^{μὲν τὴν διάλεκτον} Οἱ προτάσεις τοῦ Κωνσταντίνου ^{καταδεικνύουν} κατὰ δραματικὸν τρόπο τὴν ὄρθοτητα τῆς πολιτικῆς του ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ^{καταδεικνύεται} ἀδυναμία καταλλήλου ἐφαρμογῆς της. Γερμανικὸς αὐτοκρατορικὸς στρατὸς 100.000 ἀνδρῶν νὰ κατέληθῃ εἰς Ἀπουλία καὶ Καλαβρία· ναυτικὴ βυζαντινὴ δύναμις 100 πλοίων νὰ πλεύσῃ ἐκεῖ· ἐπὶ 20 ἔτη νὰ συντηρεῖται καὶ ἀμοίβεται ἡ πᾶσα στρατιὰ ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.³⁶ Τὸ σχέδιον εἶναι θεωρητικὸν εὑάρμοστο, ἀλλὰ πρακτικὰ μᾶλλον ἀνεφάρμοστο^ν ^{προδίδει} σχεδιασμοὺς λογίου. Ὁ στρατὸς θὰ ἀμείβεται ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸν αὐτοκράτορα διὰ νὰ δοῦ^{νεται} ὡς μισθοφορικὸς καὶ διὰ λογαριασμὸν ἐκείνου, καὶ ὅχι ^{προ} τοῦ ἡγεμόνος του Heinrich. Ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ ἐμφανίζεται ως ἐκτελεστῆς/τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀμειβόμενος

ό στρατὸς δὲν θὰ χρειάζεται νὰ λεηλατῇ τοὺς ἐλληνοφώνους πληθυσμοὺς τῆς Κάτω Ἰταλίας. Ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα, 100.000 πολεμισταὶ ἐπὶ εἰνοσαετίαν μαχόμενοι ἢ εἰρηνεύοντες εἰς μίαν χώραν, ἀσφαλῶς θὰ τὴν οἰκειοποιηθοῦν δι. ἐαυτοὺς ἢ θὰ τὴν κατατήσουν δι. ἄλλους. Ἐκτὸς ἑάν προορᾶται οὐποιας μορφῆς ἐποιησμος των, κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀκριτικῆς ἴδεας, τῆς μονίμου ἐγκαταστάσεως δηλαδὴ ὑπερορίων ἐντὸς τῶν σύνορων πρὸς ἄμυνα κατὰ τῶν λοιπῶν ὑπερορίων.³⁷ Ἀλλὰ ἡ ἀντίληψις αὐτὴ οὕτε τελικῶς ὠφέλησε ἐφαρμοσθεῖσα ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας, οὕτε εὑρισκει τὸν ἔδαφος δοκιμῆς της ὑπὸ τὶς προκείμενες περιστάσεις.

Ἐνα πειστικὸν καὶ σοβαρὸν σχέδιο ἔδει νὰ περιλαμβάνῃ ἀποστολὴν σημαντικῆς χερσαίας καὶ ναυτικῆς δυνάμεως εἰς Ἰταλίαν πλήρως ἐξοπλισμένης, στρατολόγησιν ἵνανοῦ ἀριθμοῦ ἐγχωρίων ἐλλήνων καὶ Ἰταλῶν, μισθοφορίαν ὑπερορίων ὡς εἰδικῶν σωμάτων, καὶ ἐξησφαλισμένην χρηματοδότησιν συγκεκριμένων ινήσεων τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος εἰς Βόρειον, καὶ, ἐπιλεκτικῶς, εἰς Νότιον, Ἰταλίαν. Ἡ βυζαντινὴ διάθεσις παραμονῆς καὶ ηυριαρχίας εἰς Ἰταλίαν ἐπρεπε δηλαδὴ νὰ λαμβάνῃ ἀπτὴν ὑπόστασιν.

Τὸ σχέδιον τοῦ Κωνσταντίνου Ι' ἐνφράζει ὅμως τὸν γενικὸν τύπον τῆς διακυβερνήσεώς του, ὁ διοίος ἡκολούθει τὸ πνεῦμα τῶν λογίων – πολιτικῶν. Κεντρικὸς ἄξων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του ἦτο ἡ δυνατότης τῆς Αύτοκρατορίας νὰ ἐξαγοράζῃ ἔχθροὺς καὶ φίλους. Ἡ οἰκονομικὴ ἐπιφάνεια ποὺ ἀπῆτεῖτο πρὸς τοῦτο, ἐπεχειρεῖτο νὰ ἐξησφαλισθῇ διὰ τῆς μειώσεως τῶν ιρατικῶν ἐξόδων καὶ δαπανῶν (ὅθεν ἐλογίζετο φειδωλὸς), ἐνῷ διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων ἐβασίσθη εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος, ηυρίως ὕσον ἀφορᾶ τὸν τρόπον εἰσπράξεως τῶν φόρων. Ὁ Κωνσταντίνος δεν ἐπεχείρησε τὴν αὔξησι τῶν πόρων τοῦ ιράτους διὰ τῶν ταχυρρύθμων καὶ βιαίων μεθόδων τοῦ Ἰσαάκ Κομνηνοῦ, παραδειγμα-

τισθεὶς ἀπὸ τὴν καθολικὴν ἀντίδρασιν ποὺ ἐκεῖνος συνήντησε. Ὁ τελευταῖος ὅμως ἔχρειάζετο κεφάλαια διὰ τὴν *κινδύνους* συντήρησιν μεγάλου καὶ ἐτοιμοπολέμου στρατοῦ. Ἀντιθέτως ὁ Κωνσταντῖνος ἡμέλησε ἀκόμη καὶ τοὺς στρατιώτας καταλόγους, τὴν πληρότητά των καὶ τὴν ποιότητα τῶν εἰς αὐτοὺς ἐγγραφομένων. "Ωστε αἱ καταδρομαὶ τῶν παντοίων βαρβάρων, ἐρεθίζομένων μᾶλλον παρὰ κατευναζομένων ἀπὸ τὸς δωρεές, ἐλυμαίνοντο τὰ ἐδάφη τῆς αὐτοκρατορίας, ταπεινουμένης ἀτιμωρητὶ τῆς βυζαντινῆς ἡγεμονίας. Ἡ δικαιοσύνη, φιλανθρωπία, ἐπιείκεια καὶ ἀκεραιότης τὸς ὅποιες ὑπεσχέθη ἄμα τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸν θρόνον, ἐξετράπησαν εἰς ἀσκησιν νομικῆς ἐμβριθείας καὶ δεξιότητος, καὶ ἡ πόλις ἐπληρώθη ἴδιωτιν δικῶν, πάντων φιλοδικούντων καὶ δικονομούντων.³⁸

·Υπὸ τοιαῦτες προϋποθέσεις τὸ σχέδιον ΓερμανοΒυζαντινῆς συνεργασίας καὶ συμμαχίας πρὸς καταπολέμησιν τῶν Νορμανδῶν καὶ ταπείνωσιν τοῦ ἀναπεταννυμένου Παπισμοῦ, δὲν ἐδύνατο νὰ εύδοκιμήσῃ. Ἡ ύπερίσχυσις ἐξ ἄλλου τοῦ Παπινοῦ Κόμματος εἰς Γερμανίαν, μὲ ἔναν ούδε ἔφηβον ἀκόμη αὐτοκράτορα, δὲν *Πλεύσης* πολλὰ περιθώρια δράσεως οὕτε εἰς τὸν Honorius. Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ σχέδιον μαρτυρεῖ μίαν σαφῆ σύλληψιν στόχων καὶ ἐκφράζει ὄρθὴ ἀντίληψι τῆς σημασίας τῶν συντελουμένων κοσμοϊστορικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν Δύσιν. Εἶναι λίαν πιθανὸν νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν συνεργασία λογίων, ὅπως ὁ Μιχαὴλ Ψελλος *πλήν* μεγάλη ἐπιρροὴ τότε εἰς τὰ κοινὰ, καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντῖνος Γ' Λειχούδης (1059 - 1063 μ.Χ.), ὁ ὅποιος προήρχετο ἀπὸ τὰ ἀνώτατα *κληρικά* τῆς πολιτείας καὶ αὐτοκρατορίας διοικήσεως.³⁹ Ὁ Κωνσταντῖνος *Λειχούδης* ἀνῆκε εἰς τὴν σφαῖρα ἐπιρροῆς τοῦ Κηρουλαρίου^{μάρτυρας} ὥρισε/έτήσιον ἐορτὴν εἰς μνήμην τοῦ ἀποθανόντος Πατριάρχου. Πρέπει νὰ συνδεθῇ πρὸς τὰ προηγηθέντα, καὶ νὰ θεωρηθῇ μέρος τοῦ αὐτοῦ γενινοῦ σχεδιασμοῦ πολιτικῆς κατὰ τοῦ Παπισμοῦ, ὅτι ἀκριβῶς κατ' αὐτὴν τὴν

περίοδο/^{ο Πατριάρχης} γράφει γράμμα πρὸς τὸν πάπα/^{τοῦ παπού} Alexander II μὲ τὸ ὅποῖον
ἀπαιτεῖ νὰ τοῦ ἔξηγηθῇ δι' ἀναντιλέκτων μαρτυρῶν ἐν τῆς Γραφῆς
διατὶ οἱ Λατῖνοι λέγουν ὅτι τὸ "Ἄγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐν τοῦ
Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἐνῷ οἱ "Ελληνες πιστεύουν ὅτι ἐκπορεύεται
ἐν μόνου τοῦ Πατρός.⁴⁰

[Συνέχεια]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ βασικὰ ἔργα καταγραφῆς τῶν πηγῶν συντομογραφοῦνται ως
ξεῆς:

Dölger = Franz Dölger, Regesten der Kaiserurkunden des Oströmischen Reiches.

1. Teil (565-1025), 1924
2. Teil (1025-1204), 1925
3. Teil (1204-1282), 1932

Grumel-Darrouzès = Venance Grumel, Les Regestes des Actes du Patriarcat de Constantinople Vol. I. Les Actes des Patriarches. Fasc. II et III Les Regestes de 715 a 1206. (deuxième édition revue et corrigée par Jean Darrouzès), 1989.

Jaffé = Philippus Jaffé, Regesta Pontificum Romanorum (editionem secundam curaverunt S. Löwenfeld - F. Kaltenbrunner - P. Ewald, 1888).

Οἱ παραπομπὲς εἰς τὰ ἀνωτέρω γίνονται διὰ τοῦ αὕξοντος ἀριθμοῦ ᾧ, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Jaffé, καὶ διὰ ἀριθμοῦ σελίδος.

MGH SS = Monumenta Germaniae Historica (Scriptores)
PG, PL = Patrologia Graeca, Latina

1. V. Πλευραγμα I.

- 1a. Dölger no. 830
2. Dölger no. 896
- 2a. Dölger no. 897
3. Dölger no. 930
4. Dölger no. 911
5. Grumel - Darrouzès no. 864. Ὁ αὐτὸς Βεστιάριος μετέφερε τὰς αὐτοκρατορικὰς καὶ πατριαρχικὰς γραφές, ὡς καὶ τὰ χρήματα, ὅπως ἔξηγεῖ ὁ Κηρουλάριος. ibid no. 866.
6. Grumel - Darrouzès no. 866.
7. Grumel - Darrouzès no. 864.
8. Dölger no. 911.
9. Grumel - Darrouzès no. 862. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία διὰ τὴν γνησιότητα τοῦ κειμένου. Τὸ ζήτημα τοῦ ἀληθοῦς συγγραφέως του ἔχει ἐγείρει προβληματισμοὺς καὶ περιπλοκὰς ὑπερομέτρως. Πιθανώτατα τὸ συνέγραψε μὲν ὁ Λέων Ἀχρίδος, μὲ τὴν προτροπὴν ὅμως μᾶλλον καὶ βεβαιότατα, ἔγκρισι τοῦ Κηρουλαρίου, ^{οἱ πολῖτοι καὶ οἱ ξουδιδόες τὴν ἀπόστολήν τοῦ,}
10. Grumel - Darrouzès no. 863.
11. "Οπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν δευτέρα ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Πατριάρχην, Will, 91.31-6: quam praeceptionem tuam et fama nobis obtulit et litterarum sub nomine tuo ad Apulos datarum textus manifestavit.
12. Τὸ ἀφορητότατον περὶ τῶν Λεγάτων, γράφει ὁ Κηρουλάριος πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας πρὸ τῆς 18 Ιουλίου 1054, εἶναι ὅτι ἦλθαν, ὅπως λέγουν, ὅχι διὰ νὰ κατηχηθοῦν, ἢ ἔστω συζητήσουν, περὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ζητήσουν τὴν ἀπόδοχη τῶν δογμάτων των, Grumel-Darrouzès No. 866.
13. Γράμμα τοῦ Μιχαήλ πρὸς Πέτρον Ἀντιοχείας. Grumel - Darrouzès No. 866. Ὁ Ἀργυρὸς ἥτο υἱὸς/ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἰταλῶν κατὰ τῆς Βυζαντινῆς κυριαρχίας εἰς Κάτω Ιταλίαν

(1009 μ.Χ.). Ὁ ἕδιος εἶχε ἀρχινὰ ἀγωνισθῆναι κατὰ τοῦ Βυζαντίου, συνεργασθεῖς εἰς τοῦτο πρὸς τὸν Νορμανδού. Ἀργότερα ὅμως ἐστράφη ὑπὲρ τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατὰ τῶν πρώην συμμάχων του, ἀνταμειφθεῖς ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος μὲν ἀνωτάτους τίτλους καὶ ἀξιώματα. Ἐκφράζει χαρακτηριστικὰ τὸν ἴταλικον παράγοντα, ὁ ὁποῖος ἔδρα συχνὰ παρὰ τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, τὸν Νορμανδούς ἢ καὶ αὐτὸν τὸν Πάπα. "Ἄν καὶ συχνὰ ἐνεδύετο ρωμαντικὲς μορφές, ὅπως τῆς ἀρχαίας ρωμαϊκῆς πολιτείας, ήταν ἐντούτοις διηγεῖται παροῦσα ὑποκειμένη πραγματικότης λίαν ὑπολογίσιμος, τὴν ὁποίαν ἡ Βυζαντινη πολιτικὴ δὲν ἐπέτυχε νὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπὸ ὅψιν καὶ οἰκειοποιηθῇ.

14. Grumel - Darrouzès No. 865. Τοῦτο εἶναι προφανῶς τοποθετημένον ἐκτὸς ὁρθῆς σειρᾶς: πρέπει νὰ ἔπειται τοῦ No. 866. Δὲν ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν (τὸ ὁποῖο χρονολογικῶς προηγεῖται), ἀλλὰ εἰς No. 869. Ἐπιπλέον πιθανωτέρα ἡμερομηνία διὰ τὸ No. 865 εἶναι ἡ 18 Ἰουλίου 1054, ἡ αὐτὴ ἡμέρα τῶν γεγονότων. Ὁ Πατριάρχης τὰ ἀναφέρει ἀμέσως εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ζητῶν νὰ ἀπαιτηθοῦν ἔξηγήσεις καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν τιμωρίαι. Συνεπείᾳ τῆς ἀναφορᾶς, ὁ Κωνσταντῖνος ἐκδίδει ἐντολὴν ἐπιστροφῆς τῶν Λεγάτων, οἱ διποῖοι εἶχαν ἀναχωρήσει εύθὺς μετὰ τὰ συμβάντα (18 Ἰουλίου 1054), Dölger No. 917° cf. Grumel - Darrouzès No. 869. Οἱ Λεγάτοι ἐπέστρεψαν μετὰ μίαν ἡμέρα ἀπὸ τὰ γεγονότα (19 Ἰουλίου 1054) κατὰ τὸ Συνοδικὸν Σημείωμα No. 869. Ἐπομένως τὰ αὐτοκρατορικὰ γράμματα περὶ τῆς ἐπανακάμψεώς των πρέπει νὰ ἀνεπέμφθησαν κατὰ τὴν 18 Ἰουλίου, ὀλίγον μετὰ τὴν λῆψιν τῆς πατριαρχικῆς Ἀναφορᾶς, ὅπερ καὶ εύλογώτερον. Ἡ σειρά εἰς Dölger μεταξύ Nos. 916 καὶ 917 πρέπει συνεπῶς νὰ ἀντιστραφῇ.

15. Grumel - Darrouzès No. 869.

16. Dölger No. 916 (Cf. Grumel - Darrouzès No. 869).

17. Dölger No. 917 (Cf. No. 918). Ὁ Ψελλὸς ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῷ θανάτῳ του. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφεῖσα "πρὸς τὴν Σύνοδον κατηγορία τοῦ Ἀρχιερέως", ἔγγράφεται εἰς τὸ πλαίσιο τῶν αὐτοκρατορικῶν πιέσεων κατὰ τὴν ^{σφιδρὰν} σύγκρουσιν τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ πρὸς τὸν Μιχαὴλ Κηρουλάριον τὸ 1058 μ.Χ. Ὁ Αύτοκράτωρ (διὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ ὁποίου εἰς τὸν θρόνον εἶχε τα μέγιστα συμβάλλει ὁ Πατριάρχης, Grumel - Darrouzès Nos. 874-5-6) ἀντεπροσώπευε τὴν ἐπαρχιακήν στρατιωτικὴν ἀντίδρασιν ^{λογιάν} πρὸς τὴν πολιτικὴν γραφειουρατείαν ^{Καὶ ἀριστοκρατίαν} τῆς πρωτευούσης, καὶ ἀναμφισβητήτως ^{τοῦ} Κηρουλάριος διεῖδε ὄρθως τὶς ^{Ικανοτήτας} προέκρινε τὰ συμφέροντα τῆς Αύτοκρατορίας, διαν τὸν ὑπερστήριζε ἀναφανδὸν κατὰ τὴν ἐπανάστασίν του κατὰ τοῦ ^{μον} Μιχαὴλ ΣΤ'. Ἀλλὰ ὁ Κηρουλάριος εἶχε σπανίαν καὶ δυναμικὴν προσωπικότητα, δὲν ἐδίσταζε δὲ νὰ χρησιμοποιεῖ βαρεῖαν καὶ βιαίαν χεῖρα ὅπου ἀπῆτεῖτο· ἐθεώρει δὲ ὅτι ὁ Ἰσαάκιος ὥφειλε να τὸν δέχεται σχεδὸν ὡς συμβασιλέα. Καὶ πάλιν ἡ σύγκρουσις μεταξύ των ἐπῆλθε διὰ θέματα ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ὅταν ὁ Αύτοκράτωρ πιεζόμενος πανταχόθεν ἐπεδίωκε τὴν αὕτησι τῶν ιρατικῶν ἐσόδων διὰ στρατιωτικοὺς σκοπούς. Ὁ Πατριάρχης ἐξωρίσθη, τοῦ ἐζητήθη δὲ νὰ παραιτηθῇ· ἀλλὰ ὡς ήτο ἀναμενόμενον ἡρονήθη νὰ υποχωρήσῃ, ὅπότε τοῦ ἀπηγγέλθη συνοδικὴ κατηγορία, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ψελλοῦ, καὶ συνισταμένη κυρίως εἰς μοιμήν "τυραννικῆς" διαγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου.

Πρὸ τῆς δίκης ὅμως ὁ Κηρουλάριος ἀπέθανε, τιμηθεῖς ἐξόχως ^{ὑπὲρ πάνων}.
 18. Τὸ ἀνάθεμα τοῦ ὁποίου τὸ κείμενο παραδίδεται ὑπὸ τοῦ Hum-
 bert ἐν Brevis Commemoratio eorum quae gesserunt Apocrisarii
 s. Romanae sedis in regia urbe, στρέφεται ὄνομαστικὰ κατὰ

τοῦ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου, λέοντος Ἀχρίδος καὶ Κωνσταντίνου,
θαυματουργοῦ τοῦ Μιχαὴλ. Οἱ Nuntii ἔχουν ἀποσταλῆ ἀπὸ τὸν
Πάπα διὰ νὰ ἐρευνήσουν καὶ ἐλέγξουν τὴν θρησκευτικὴν τάξιν,
ώς πρὸς τὸν θόρυβο ποὺ φθάνει ἀδιαλείπτως εἰς αὐτὸν: Humbertus - Petrus - Fredericus - omnibus catholicae Ecclesiae filiis; Sancta Romana prima et apostolica sedes - nos Apocrisarios suos facere dignata est, ut juxta quod
scriptum est, descenderemus et videremus, utrum opere compleatus sit clamor, qui sine intermissione ex tanta urbe
conscendit ad eius aures. Ἡ διάγνωσίς των εἶναι δὲ πάντα
ἔχουν καλῶς πλὴν τοῦ "καταχρηστικῶς καλουμένου Πατριάρχου"
Μιχαὴλ καὶ τῶν ὄπαδῶν του: Quantum ad columnas imperii,
et honoratos eius atque cives sapientes, christianissima
et orthodoxa est civitas. Quantum autem ad Michaelem abu-
sive dictum Patriarcham et eius stultitiae fautores, nimia
zizania haereseon quotidie seminantur in medio eius. Ἀνο-
λουθοῦν τὰ κεφάλαια τῶν κατηγοριῶν κατὰ τοῦ Πατριάρχου πε-
ρὶ αἰρέσεως. Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ μεταξὺ αὐτῶν δὲ τὸ
Μιχαὴλ καὶ οἱ συννοοῦντες αὐτῷ ὑποστηρίζουν ως Δονατισταί
ὅτι ἐκτὸς τῆς Ἐλληνικῆς ἐκκλησίας δὲν ὑφίσταται ἐκκλησία
Χριστοῦ, ἀληθὴς θυσία καὶ βάπτισμα: sicut Donatistae af-
firmant, excepta Graecorum Ecclesia, Ecclesiam Christi
et verum sacrificium atque baptismum ex toto mundo periisse.

19. Chronicon Casinense II, 89. Ὁ Αύτοκράτωρ Heinrich III
εἶχε ἀντιρρήσεις διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐπιλεγέντος Πάπα, ἀλλὰ
ὁ Hildebrand (μετέπειτα Πάπας Gregorius VII, ἀλλὰ ἦδη ἀπὸ
τοῦ Leo IX ἀποφασιστικὰ ἐπηρεάζοντος τὴν παπικὴν πολιτικὴν.
cf. Bruno, Vita Leonis, IX) ἦτο ἀνυποχώρητος, καὶ ἐπέτυχε ἐπὶ
τέλους τὴν αὐτοκρατορικὴν σύννευσιν. — Διὰ τὸς ἡμερομηνίες θεριάνων
τοῦ Leo IX καὶ Ἐγορῆ, ἀποδοχῆς τὴν Γονιδίουν, καὶ καθηγουμένων
τοῦ Victor II, cf. Jaffé M. 548-9.

- 19α. Grumel - Darrouzès No. 869.
- 19β. Grumel - Darrouzès No. 870.
- 19γ. Dölger No. 916.
- 19δ. Grumel - Darrouzès No. 867.
- 19ε. Grumel - Darrouzès No. 868.
- 19ζ. Grumel - Darrouzès No. 870.
- 19η. Grumel - Darrouzès No. 873. Τὸ θέμα ἀπαιτεῖ μελέτη σχετικῶν ἀνεκδότων κειμένων.
- 19θ. Dölger No. 915.

19ι. Ὁ Stephanus ἔγραψε μάλιστα ναὶ "κατηγορίαν κατὰ τῶν Ἐλ-λήνων". A. Michel, Accusatio des Kanzlers Friedrich von Lothringen (Papst Stephans IX) gegen die Griechen, Róm. Quart. XXXVIII (1930), 153-208.

20. Cf. προηγουμένην σημείωσιν.

21. Πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Stephanus IX εἶχεν ἀποσταλεῖ ὁ Hildebrand εἰς Γερμανίαν πρὸς τὴν Αὐτοκράτειρα. Ὁ Stephanus εἶχεν ἀξιώσει νὰ μὴν ἐκλεγῇ Πάπας εἰς περίπτωσιν θανάτου του πρὸ τῆς ἐπανόδου τοῦ Hildebrand, ἀλλὰ νὰ παραμείνῃ κενὴ ἡ ρωμαϊκὴ ἔδρα μέχρις ὅτου ὁ Hildebrand ἐπανελθὼν διατάξει τὰ κατ' αὐτὴν (Chronicon Cassinense II, 100). Ἀλλὰ ὅταν ἀπέθανε ὁ Stephanus τὸ ἀντιτιθέμενο πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ Hildebrand ἵταλικὸν κόμμα, ἥγουμένου τοῦ κόμητος τοῦ Tusculum, ἐξέλεξεν εύθὺς νέον Πάπα τὸν Benedictus X (ibid. II, 101). Ἐπιστρέψας ὁ Hildebrand, ἔχων ἐξασφαλίσει τὴν ὑποστήριξι τῆς Αὐτοκράτειρας, ναὶ ὑπὸ τὸ ιράτος τοῦ γερμανοῦ Δουκὸς Gotfridus, συνεκάλεσε σύνοδον εἰς Φλωρεντίαν ναὶ ἀνηγόρευσε τὸν ἐπίσκοπο Φλωρεντίας Girardus εἰς Πάπα Nicolaus II, τὸν δόπονο ναὶ συνοδείᾳ τοῦ Δουκὸς ἐγκατέστησε εἰς Ρώμην. Ὁ Benedictus X ἡναγκάσθη νὰ υποταγῇ (ibid. III, 13). Ἐπιρόκεω διὰ μὲν ἐπικήλων πρεσβύτερος τοῦ Hildebrand, καὶ καὶ ὡς τὴν ἔναρξιν τοῦ πατρικοῦ ἀγίους καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐκμεταλλεύμενος τὴν ἀκτηπέρα τοῦ Ιταλίας κεφαλῆς ἐν Βερμακτὶ καταρρέως νὰ πέσῃ τὴν Αὐτοκρατορίαν νὰ πρινάψῃ καὶ προστατεύσῃ τὸν μελλοντικὸν θανάτουν ἐχθρού της.

22. Τὸ περίφημο αὐτὸν Decretum de electione Romani Pontificis παραδίδεται ὑπὸ δύο βασικὰ μορφές, μία βραχύτερη (εἰς Chronicon Farfense καὶ εἰς τὸν κώδικα Vaticanus Latinus No. 1984) καὶ μία μακρότερα (εἰς Hugo Floriacensis, Tractatus de regia Potestate et Sacerdotali dignitate, καὶ εἰς Gratiani Decreta). Τὸ πλέον ἔξειργασμένον καὶ ἀναλυτικότερον τῆς δευτέρας διατυπώσεως εἶναι προφανές. Ἡ πρώτη ἐξ ἄλλου τονίζει περισσότερο τὴν σημασίᾳ ~~καὶ~~ ἐπιρροὴ τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάπα. Ἀναφερόμενον εἰς ἀναγναστικὴν ἐκλογὴν ἐκτὸς ~~τῆς~~ Πόλεως τὸ πρῶτον κείμενον ἔχει: Quod si pravorum atque inimicorum hominum ita perversitas invaluerit ut pura, sincera atque gratuita electio fieri in Urbe non possit; licet tantum pauci sint, jus tamen potestatis obtineant eligere apostolicae sedis Pontificem, ubi cum invitissimo Rege congruentius judicaverint. Ἐνῷ τὸ δεύτερον, διὰ τὸ αὐτὸν θέμα θεσπίζει: Quod si pravorum atque inimicorum hominum ita perversitas invaluerit, ut pura, sincera atque gratuita electio fieri in Urbe non possit electio; Cardinales Episcopi cum religiosis clericis, catholicisque laicis, licet paucis, jus potestatis obtineant eligere apostolicae sedis Pontificem, ubi congruere viderint. Κατὰ τὸ πρῶτον ἀπαιτεῖται ρητῶς ἡ αὐτοκρατορικὴ συμφωνία διὰ τὴν σύγκλησιν ἐκλεκτορικῆς συνόδου ἐκτὸς Ρώμης καὶ τὸν ἀριστερὸν τόπον της, ἐνῷ ούδεμία ἀναφορὰ ἐπ' αὐτοῦ γίνεται εἰς τὸ δεύτερον κείμενον.—Καὶ πάλιν, κατὰ τὸ πρῶτον, ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ὀρισμοῦ νέου Πάπα θεωρεῖται ἐγγύησις διὰ τὴν ὅλοκληρωτικην καταστολὴν κάθε σιμωνίας, ἐνῷ ἡ εύθυνη ἀποφυγῆς της ἀνατίθεται εἰς αὐτὴν

τὴν αλητικὴν ἴεραρχίαν κατὰ τάξιν εἰς τὸ δεύτερον. Τὸ πρῶτον συνάδει πρὸς τὴν μέχρι τότε αρατοῦσαν ἴστορικὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ ἦταν ἀκριβῶς ἢ αὐτοκρατορικὴ παρέμβασις ποὺ εἶχε ἀνυψώσει τὸν παπισμὸν εἰς ἡθικὴν περιωπὴν ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς προηγηθείσης διαφθορᾶς του. Κατὰ τὴν πρώτην διατύπωσιν: *ut nimirum ne venalitatis morbus qualibet occasione subrepat, religiosi viri cum reverendissimo filio nostro Rege Heinrico praeduces sint in promovenda Pontificis electione; reliqui vero sequaces.* Κατὰ τὴν δευτέραν: *nimirum praecaventes (οἱ ἴεραρχες, αλητικοὶ καὶ λαός), ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat.* — Τέλος ἡ μνεῖα τῆς ἀνηκούσης τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Αύτοκράτορα ἀναγράφεται εύθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου κειμένου, μὲν ἐπιπλέον ἀναφορὰ μιᾶς συγκεκριμένης ἴστορικῆς λεπτομερείας, ἐνῷ καθυστερεῖται ἡ διακήρυξης της εἰς τὸ δεύτερον, καὶ ἀπουσιάζει ἡ σημαντικὴ παρατήρησις. A: *decernimus atque statuimus, ut obeunte huius Romanae universalis Ecclesiae Pontifice, in primis Cardinales diligentissima simul consideratione tractantes* — salvo debito honore et reverentia dilectissimi filii nostri Heinrici, qui in praesentiarum Rex habetur, et futurus Imperator Deo concedente speratur (sicut jam sibi, mediante eius nuntio Longobardiae Cancellario W., concessimus et successoribus (οὕτως διορθωτέον ἐν τοῦ παραδεδομένου succesorum) illius, qui ab hac apostolica sede personaliter hoc jus impetraverint) — ad consensum novae electio-
nis accedant. B: *decernimus atque statuimus, ut obeunte huius Romanae universalis Ecclesiae Pontifice imprimis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant, sicque*

reliquus clerus et populus ad consensum novae electionis accedat... eligatur autem de ipsius Ecclesiae gremio, si reperitur idoneus; vel si de ipsa non invenitur, ex alia assumatur; salvo debito honore et reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui impraesentiarum Rex habetur, et futurus Imperator Deo concedente speratur (sicut jam sibi concessimus et successoribus illius, qui ab apostolica sede personaliter hoc jus impetraverint).

Η μακρὰ παρεμβολη ("salvo debito honore... ius impetraverint") φαίνεται νὰ εἶναι μᾶλλον ἀποτέλεσμα αὐτοκρατορικῆς ἐπιμονῆς κατὰ τὴν Σύνοδον, παρὰ όστερωτέρα παρείσφρυσις· μία κίβδηλος παρεγγραφή θὰ ἀπέφευγε τὴν ἐντύπωσιν φραστικῆς ἀτυχίας καὶ ἀδεξιότητος. Τὴν ἐπιμονὴν ἔκείνην θὰ ἔξεφρασε ἀκριβῶς ὁ εἰς τὸ πρῶτον κείμενον ὄνομαζόμενος Wibert, αὐτοκρατοριὸς ιαγνελάριος Λογγοβαρδίας καὶ μετέπειτα (αὐτοκρατοριὸς) Πάπας Clemens III. Αὐτὸς θὰ διεξήγαγε τὶς σκληρὲς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Hildebrand. Ἐδέχθη τὴν θεσμοθέτησι νέου τρόπου ἐκλογῆς Πάπα, ἔναντι τῆς ρητῆς ἀναγνωρίσεως καὶ παραδοχῆς τοῦ δικαιώματος στέψεως τοῦ Heinrich IV καὶ παντος διαδόχου του^μ ὡς αὐτοκράτορος ὑπὸ τῆς Ρωμαΐκῆς "Εδρας διὰ μόνης τῆς παρουσίας του/καὶ ἀπλῆς ἐπικλήσεως τοῦ δικαιώματός του. Εἶναι σαφὲς ὅτι ἐξ ἵσου ἐπιμόνως θὰ ἐζήτει καὶ, τελικῶς, θὰ ἐπέβαλλε, τὴν ρητὴν ἀποδοχὴν τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀναμείξεως εἰς τὶς πρῶτες, ὑψηλότατες καὶ καθοριστικές διαβουλεύσεις ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς Πάπα μεταξὺ τῶν Καρδιναλίων.

Ο ἄγραφος νόμος ἐκλογῆς τοῦ Ρωμαίου Ἐπισκόπου εἶχε κατασταλάξει πρακτικῶς εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐπικρατήσασαν συνήθειαν μετὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ Παπισμοῦ κατὰ τοὺς προηγηθέντας

^μ Εγκυρών Βιβλίων

αἰῶνας: ὁ αὐτοκράτωρ (κατόπιν διαβουλεύσεων) ὀρίζει τὸν ἐ-
κλεκτόν· ὁ κλῆρος καὶ λαος τῆς Ρώμης τὸν ἐκλέγουν, ἔγκρι-
νουν δηλαδὴ καὶ υπόρωνουν τὴν αὐτοκρατορική ἐπιλογήν· ἐπίση-
ποι τὸν καθειρώνουν Ἱερατικῶς. Ἡ συνήθεια αὐτὴ ἐλειτούργη-
σε εὔεργετικὰ ὑπὲρ τοῦ Παπισμοῦ, ἀναδείξασα σειράν ἀξιολό-
γων καὶ ἴναν παπᾶν, οἵ διοῖοι ἀνύψωσαν τὸ κύρος τῆς "Ε-
δρας των. Ἡ ταχεία ἵσχυροποίησίς της τώρα ἐπέτρεπε τὴν στρο-
φην κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπεμβάσεως ποὺ τὴν διέσωσε καὶ
τὴν ἐμεγάλυνε. Ἀλλα ἡ ἐν προιειμένῳ Σύνοδος τῆς Ρώμης καὶ
τὸ Decretum de electione Romani Pontificis ἤσαν τὸ μεταίχ-
μιο μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν καὶ καταστάσεων, καὶ εἶναι τὸ πρῶ-
το κείμενο ποὺ ἀνταποιούνεται καλλίτερα εἰς τὴν ἀπαίτησιν
τοῦ κατεροῦ διὰ ἐξισορροπητικὸν συγκερασμὸν τῶν ἀποκλινουσῶν
τάσεων.

Τὸ δεύτερο κείμενο εἶναι μία ὕστερωτερη ἐπεξεργασία τοῦ
ἀρχετύπου ἐγγράφου ὑπὸ τοῦ Παπικοῦ Κόμματος κατὰ τὸν ἐπα-
κολουθήσαντα δραματικὸν ἀγῶνα μεταξὺ Αὐτοκρατορίας καὶ Πα-
πισμοῦ. Τοῦτο διαφαίνεται καὶ ἐν τῆς περιλήψεως εἰς αὐτὸ-
ίσχνης / πλατωμάρνης
ἴσχνης / ἐπιχειρηματολογίας, βασιζομένης εἰς θέσιν τοῦ Πάπα
Leo IX, ποὺ καθ' ἑαυτὴν ούδεμίαν προσβολὴν ὑπενόει τῶν αὐτο-
κρατορικῶν δικαιωμάτων: Certus vero atque legitimus electio-
nis ordo perpenditur, si perspectis diversorum Patrum re-
gulis sive gestis etiam illa b. Leonis praedecessοροῦ nostri
sententia recolatur: "Nulla", inquit, "ratio sinit, ut
inter Episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi,
nec a pleibus expetiti, nec a comprovincialibus Episcopis
cum Mitropolitani iudicio consecrati". Quia vero sedes apo-
stolica cunctis in orbe terrarum praeferuntur Ecclesiis,
atque ideo supra se Metropolitanum habere non potest; Cardi-

nales Episcopi procul dubio Metropolitani vice funguntur, qui videlicet electum Episcopum ad apostolici culminis apicem provehant.

Τὸ πρῶτο κείμενο παρέχει βασικῶς τὴν αὐθεντικὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν τῆς Ρώμης τὸ 1059. Τὸ ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ σύνεσις ἀνεγνωρίζετο εἰς ἐκείνην ρητῶς καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ Παπικό νόμιμα, μόλις εἴκοσαετίας διαρρευσάσης, ^{ἀρνεῖται} νὰ διεκμεθῇ ^{ἀπόφασιν} τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον. "Οταν ὁ Desiderius, ἡγούμενος τοῦ Monte Cassino, (καὶ μετέπειτα Πάπας Victor III), ἐνεφανίσθη τὸ 1082 πρὸ τοῦ Heinrich IV, ὁ Otto ἐπίσκοπος τῆς Ostia (καὶ ἐν συνεχείᾳ (αὐτοκρατορικὸς) Πάπας Urbanus II), τοῦ ὑπενθυμίζει τὸ privilegium Nicolai Papae, Chronicon Cassinense III, 50: ut numquam Papa in Romana Ecclesia absque consensu Imperatoris fieret, quod si fieret, sciret se non pro Papa habendum esse, atque anathematizandum. 'Ο Desiderius δὲν ἀποδέκεται διαρρήδην ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἀπλῶς διακηρύσσει ὅτι ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία δεν δύναται νὰ δεχθῇ τοιοῦτον ὅρον: Neque Papam, neque Episcopum aliquem... nec ullum hominem hoc juste facere potuisse. Quod si hoc a Nicolao Papa factum est, nec pro humana stultitia potest aut debet amittere suam dignitatem Ecclesia, nec unquam debet a nobis hoc aliquatenus consentiri, nec Deo volente amplius fiet, ut Rex Alemanno- rum Papam constituat Romanorum. 'Ο Desiderius ἦτο ὑπὲρ τῆς στενῆς συνεργασίας μὲ τοὺς Νορμανδους, ὡς κοσμικῆς χειρὸς τοῦ Παπισμοῦ.

'Ο Anselmus ἐπίσκοπος Lucensis (σύγχρονος τῶν γεγονότων καὶ διαδεχθεις τὸν Nicolaus ὡς Πάπας Alexander II) εἰς τοῦ ἔργον του κατὰ τοῦ (αὐτοκρατορικοῦ) Πάπα Wibert

παραδέχεται κατὰ βάσιν, ἃν καὶ μὲ περιστροφές καὶ ὑποκρύψεις, ὅτι ἡ ἀρχικη Συνοδικὴ ἀπόφασις ἀνεφέρετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπὶ τῶν Παπικῶν ἐκλογῶν. ‘Ομιλῶν περὶ αὐτοῦ γράφει, Contra Guibertum Antipapam lib.

II (Bibl. PP. Lugd. XVIII, 609): quodsi admittendum est, ut ratione factum dicatur, objicimus ad hoc confutandum, praefatum Regem et optimates ejus se ea constitutione indigos fecisse. ‘Ο Αὐτοκράτωρ, λέγει, συμπεριεφέρθη ἀναξίως ἐκείνης τῆς θεσπίσεως!’. Υποστηρίζει ἐπίσης ὅτι ἐνὸς Πάπα καὶ μιᾶς Συνόδου ὡρισμένων ἐπισκόπων ἡ γνώμη δὲν δύναται νὰ ὑπερισχύσῃ τῶν θέσεων Πατριαρχῶν καὶ ‘Αγίων Πατέρων’ καὶ καταλήγει: his itaque decursis patet praefatum decretum nullius momenti esse, nec unquam aliquid iurium habuisse. Τὴν ἀπόφασιν μάλιστα τὴν ἀποδίδει εἰς ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν τοῦ Nicolaus II: Et haec dicens non praejudico beatae memoriae Papae Nicolao, nec quidquam ejus honori derogo, Patrum sententias Dei spiritu conditas sequendo. Homo quippe fuit, eique, ut contra fas ageret, surripi potuit.

‘Υπὸ τὸ πνεῦμα αὐτῆς τῆς θελειώδους παραδοχῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀναμείξεως εἰς παπικὰς ἐκλογὰς κατὰ τὸ συνοδικὸν Decretum, πρέπει νὰ ἔρμηνευθοῦν τὰ ὅσα ὁ Anselmus διεῖσχυρίζεται περὶ νοθεύσεως τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου ὑπὸ τοῦ Wibert καὶ τῶν ὄπαδῶν του: Praeterea autem praefatus Wibertus aut sui, ut suae parti favorem ascriberent, quae-dam in eodem decreto addendo, quaedam mutando, ita illud reddiderunt a se dissidens, ut aut pauca aut nulla exemplaria sibi concordantia valeant inveniri. Quale autem decretum est, quod a se ita disrepare videtur, ut quid in eo potissimum credi debeat ignoretur? ‘Αλλ’ εάν τὸ αὐτοκρατορικὸν

^μ
καὶ οὐν δὲν δικαιοῦται
νὰ τὴν ἐπικρατεῖται.

κόμμα εἰς τὴν Ἐκκλησία εἶχε ἀλλοιώσει τὸ ἀρχικὸν ψήφισμα, διατὸν αὐτὸς δὲν ονταγράφει τὸ ἔγγρον καὶ γνήσιον; Προφανῶς διότι περιελάμβανε ὅτι ὁ Ἰδιος θέλει νὰ ἀρνηθῇ.

Ο Bonizo (ἐν Oefele II, 818) ἀναφέρεται καὶ αὐτὸς εἰς τὰ decreta Nicolai junioris, quibus anathemate interdictum ferunt ut nemo adspirare audeat ad pontificatum Romanum, nisi ex consensu Regis ejusque filii. Καὶ συνεχίζει: quod falsissimum esse omnibus modis declarabitur, quamvis et si verum esset, tamen nullius momenti esset. Nam etsi licet Romanis pontificibus rigorem canonum temperare pro necessitate temporum, tamen non licet omnino destruere. Ἐπιθυμεῖ βεβαίως νὰ ἀποδείξῃ τὸν bonaē memoriae dominum Nicolaum ἐλεύθερον πάσης ονκοφημίας (ab hac infamia). ἀλλὰ εἶναι σαφὲς ὅτι γνωρίζει τὴν ἐγκυρότητα τοῦ ὑπότῶν αὐτοκρατορικῶν ἐπικαλουμένου ψηφίσματος τοῦ 1059 μ.Χ.

Ἐν ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ παπικοῦ κόμματος οντὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πάπα, μετὰ τὴν ἔκρηξιν ἀνοικτοῦ πολέμου πλέον μεταξὺ Αὐτοκρατορίας καὶ Παπισμοῦ τὸ 1061 μαζίν τοῦ θανάτου τοῦ Nicolaus II, ὅπως περιγράφεται ἀπὸ τὸν σύγχρονο Petrus Damiani, εἶναι ὅτι ἀφοῦ αὐτοκρατορικοὶ αὐλικοὶ καὶ τινες ἐπίσκοποι στρεφόμενοι οντὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀκύρωσαν, ὡς ἐν Συνόδῳ, πάντα τὰ θεσπίσματα τοῦ Nicolaus II, ἀπεμπόλησαν καὶ τὸ δικαίωμα ποὺ ὁ Πάπας αὐτὸς εἶχεν ἀναγνωρίσει εἰς τὸν αὐτοκράτορα περὶ συμμετοχῆς του εἰς τὸν παπικές ἐκλογές: Disceptatio Synodal is inter Regis Advocatum et Romanae Ecclesiae Defensorem (συγγραφὲν διὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Augsburg τὸν ὄκτωβριο 1062) Opp. III, 31: Rectores aulae regiae cum nonnullis - Episcopis conspirantes contra Romanan Ecclesiam

concilium collegistis (ἢ Σύνοδος τῆς Βασιλείας, περὶ τῆς ὁποίας κατωτέρω n. 26), quo Papam (sc. Nicolaum) quasi per synodalem sententiam condemnastis, et omnia quae ab eo fuerant statuta cassare incredibili prosus audacia prae-sumpsistis. In quo nimirum non dicam judicio, sed praeju-dicio idipsum quoque privilegium, quod Regi praedictus Papa contulerat - vacuastis. Εἶναι σαφὲς ὅτι τὸ privile-gium ὑπῆρχε εἰς τὸ ἀρχινό ψήφισμα τοῦ 1059 καὶ κατὰ τὴν πα-ραδοχὴν τοῦ παπικοῦ· ὃ ὅποῖς ἐξ ἄλλου παραστηπᾶ, ὅτι ἡ Σύ-νοδος τῆς Βασιλείας καὶ τὰ κατ' αὐτήν, ἐπονται τῆς μονομε-ροῦς ἀναδείξεως Πάπα ὑπὸ τοῦ Hildebrand καὶ τοῦ περὶ αὐτον παπικοῦ κόμματος.

23. Borgia, Breve Istoria del dominio temporale, Append. III
 p. 23: Ego Robertus Dei gratia et s. Petri Dux Apuliae et Calabriae, et, utroque subveniente, futurus Siciliae, ad confirmationem traditionis et ad recognitionem fide-litatis de omni terra quam ego proprie sub dominio meo teneo, et quam adhuc ulli Ultramontanorum unquam concessi ut teneat; promitto me annualiter pro unoquoque jugo bonum pensionem, scilicet XII denarios papiensi monetae, perso-luturum b. Petro, etc. Ἡ ἀναφορὰ πρὸς τοὺς Βορείους γίνε-ται κατὰ τὸ φαινόμενον/διὰ νὰ καλυφθοῦν τυχὸν ἀξιώσεις τῶν ἔγειρόμεναι ἐν προσυμφωνηθεισῶν ἐκχωρήσεων. Ἄλλᾳ τοῦτο εἴ-ναι πρὸς καθησυχασμόν των. Τὸ ἀληθες νόημα εἶναι ἡ ἀντιπα-ράθεσις Γερμανῶν καὶ Νορμανδῶν. Ὁ Robert προσφέρει τὴν ἐπι-κυριαρχία τῶν κατακτήσεών του εἰς τὸν Πάπα, τὶς ὅποιες πλέον καὶ δικαιωματικα νέμεται ὡς κυρίαρχος, χριστόμενος ὅπ' ἐκείνου δούξ. Ὁ Νορμανδος κατακτᾷ καὶ ὁ Πάπας νομιμοποιεῖ.

24. Ὁ λεγόμενος δεύτερος ὄρος τοῦ Guiscard δὲν εἶναι διαφορετικὴ ἐκδοχὴ τοῦ πρώτου, ἀλλὰ χωριστὴ ἐπικέρωσις τῆς μυστικῆς συνθήκης μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πάπα. Ibid: Ego Ro bertus etc. ab hac hora et deinceps ero fidelis s. Romanae Ecclesiae, et tibi Domino meo Nicolao Papae. In consilio vel in facto unde vitam aut membrum perdas, ~~aut~~ captus sis mala captione, non ero. Consilium, quod mihi credideris, et contradices ne illud manifestem, non manifestabo ad tuum damnum, me sciente. S. Romanae Ecclesiae ubique adjutor ero ad tenendum et ad acquirendum regalia s. Petri ejusque possessiones pro meo posse, contra omnes homines; et adjuvabo te, ut secure et honorifice teneas Papatum Romanum, terramque s. Petri et principatum. Nec invadere, nec acquirere quaeram, nec etiam depraedari praesumam absque tua tuorumque successorum certa licentia. Omnes quoque Ecclesias quae in mea persistunt dominatione, cum earum possessionibus, dimittam in tua potestate. Et defensor ero illarum ad fidelitatem s. Romanae Ecclesiae. Et si ~~tū~~, vel tui successores ante me ex hac vita migraveritis, secundum quod monitus fuero a melioribus Cardinalibus, clericis Romanis et laicis, adjuvabo ut Papa eligatur et ordinetur ad honorem s. Petri. - Πιθανῶς αὐτὴ ἡ συμμαχία Πάπα - Νορμανδῶν, καὶ ἀγνωστοὶ πτυχαὶ της, θὰ ήσαν μεταξὺ τῶν σημαντικῶν ἀπόψεων τῆς πολιτικῆς τοῦ Nicolaus ποὺ οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐνδιεφέροντο νὰ ἀνατρέψουν κατὰ τὴν Σύνοδο τῆς Βασιλείας (v. Petrus Damiani, Discept. Synod. III, 31, χωρίον τὸ ὅποῖον παρετέθη ἀνωτέρω n. 22 ad fin.). Τὸ τέλος τοῦ ὥρκου τᾶς Guiscard ἀπορεύεται επηλήνος κακόψατος καὶ συνρίζων ἔκροτος Πάπα μὲν τοὺς καρδιναλίους ἐρήμων τοῦ Αἰγακέρατορος. Εἶναι τὸ οὐρανὸς ποὺ ἐγίνεται ὁ Hildebrand.

25. Chronicon Casinense III, 21: Defuncto apud Florentiam Apostolico - cum maxima seditio inter Romanos coepisset de ordinando Pontifice exoriri; Hildebrandus Archidiaconus cum Cardinalibus nobilibusque Romanis consilio habito, ne dissensio convalesceret, Anselmum tandem Lucensem Episcopum post iii circiter menses in Romanum Pontificem eligunt, eumque Alexandrum vocari decernunt. - Quod cum ad aures Imperatricis ejusque filii pervenisset, indignatione nimia ducti, quod haec sine illorum consensu et auctoritate gesta fuissent, et ipsi nihilominus Cadolaum Parmensem Episcopum ultra montes - in Papam eligi faciunt. - Ὡ Heinrich IV εἶναι τώρα ΙΙ ἔτῶν.
26. Την αὐτοκρατορικὴν ἐκδοχὴν καταγράφει ὁ Bertholdus Constant. ad annum 1061: Romae Nicolao Papa defuncto, Romani coronam et alia munera Heinrico Regi transmiserunt, eumque pro eligendo summo Pontifice interpellaverunt. Qui ad se convocatis omnibus Italiae Episcopis generalique conventu Basileae habito, eadem imposita corona Patricius Romanorum appellatus est. Deinde cum communi consilio omnium Parmensem Episcopum - elegit Pontificem.
27. Chronicon Casinense, loc. cit.: eumque (sc. τὸν αὐτοκρατορικὸν Πάπαν) Romam - cum valida manu militum et pecunia multa transmittunt. Cf. Bonithonis Liber ad am. ap. Jaffé Bibl. II, 645: intrat (sc. Λογγιθαρδίαν) stipatus multis militibus.
28. Jaffé p. 593. Ἡ μάχη ἐγένετο τὴν 14 Ἀπριλίου 1062 εἰς τοποθεσίαν πλησίον τῆς Ρώμης καλουμένην "λειμῶν Νέρωνος".

29. Μετὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐκστρατείαν του ὁ Honorius ἀφίχθη εἰς Parma, τὴν οἰκείαν ἐπισιοπήν του. Ἡ ἀλλαγὴ τῶν συσχετισμῶν εἰς Γερμανίαν, ὑπὸ ἀνήλικον βασιλέα, ὡδήγησεν εἰς ἑγιατάλειψιν τοῦ Honorius κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ Augsburg, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1062. Ἀσφαλῶς ἡ παπικὴ διπλωματία ἔπαιξε τὸν ρόλον της εἰς τὴν ὑποκίνησιν τῶν γερμανῶν ἀρχόντων κατὰ τοῦ δωδεκάχρονου βασιλέως. Ἐντούτοις ὁ Honorius ἀπαντῶν ἥδυνθη νὰ συγκαλέσῃ σύνοδον εἰς Parma (20 Ἀπριλίου 1063) ἢ ὅποια ἀφώρισε τὸν Alexander II (Jaffé, p. 593). Θὰ πρέπη νὰ ἔχαιρε ἵκανῆς ὑποστηρίξεως ἐν τοῦ Ἰταλικοῦ Κόμματος, ἀφοῦ διετηρεῖτο, ^{ἀν} καὶ ^{τε} φημί^ν δραστικῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπικουρίας. Μετὰ τὴν σύνοδον μάλιστα, τὸν Μάΐον τοῦ 1063 μ.Χ. μετέβη πάλιν εἰς Ρώμην, δι' ἐπίδειξιν ἰσχύος, ἀλλά ἐπολιορκήθη ἐκεῖ εἰς τὸ Castello S. Angeli (Jaffé, loc. cit.). Εἰς τὶς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον του πρωτεύοντα παράγοντα θὰ ἀπετέλουν οἱ Νορμανδοί. Τὸ θέμα πάντως διεκυβεύετο μέχρι τὶς 31 Μαΐου τοῦ 1064 μ.Χ. ὅπότε ὁ Alexander κατώρθωσε νὰ συγκροτήσῃ σύνοδον εἰς Mantua, ἢ ὅποια καθήρεσε τὸν Honorius ἀπόντα. Μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του ὅμως (1072 μ.Χ.), sua per ecclesias decreta et epistolae more sedis apostolicae destinare non desistit (Jaffé loc. cit. cf. p. 594).

29b. *Ιανουάριος Στρατιώτης* p. 434. 1

30. Dölger No. 930. Cf. η. 3^a.

31. Cf. Ζωναρᾶς Ἐπιτ. Ἰστ. XVII, 29, 7: "ἔδοξε οὖν πρὸς τοῦτο σφίσι κατάλληλος ὁ Στρατιωτικὸς Μιχαὴλ, ἀνὴρ ἐν Βυζαντίου μὲν γεγονὼς, πρὸς πραγμάτων δὲ καὶ τοσαύτης ἡγεμονίας μεταχείρισιν ἀποπεφυκὼς ἐν τε φυσικῇς νωθείας καὶ ἀφελείας καὶ διὰ χρόνου μῆκος, ὁ τῇ ἐκείνου παρεξετάθη ζωῆ. ἦδη γὰρ οὐ γέρων ήν, ὃς παρὰ τοῦ δημώδους πλήθους ὠνόμαστο, ἀλλὰ πρεσβύτης".

32. Cf. Ζωναρᾶς Ἐπιτ. Ἰστ. XVIII, 7, 9-10: ἐβασίλευσε δὲ (sc. ὁ Κομνηνός) δύο ἐνιαυτοὺς καὶ μῆνας τρεῖς δραστήριος ὥν καὶ τὸ ἥθος σοβαρὸν ἐνδεικνύμενος, πρὸς πράξεις ὀξύτατος, στρατηγικώτατος τὰ πολέμια, λόγοις μεν οὐχ ὡμιληκώς, προσέχων δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς τούτων τροφίμους προσδεχόμενος. αἰτιώμενος δὲ ὅτι τυραννίδι ἐπικεχείρηκεν "ῶκνουν" ἔλεγε "τῷ συνδούλῳ δουλεύειν καὶ τῶν εἰκότων μὴ τυγχάνειν". — Ἐννοῦ ὅτι δὲ ἀντεπέζηκεν ματὰ βεγκένδος τον ἀντεκρέπτορος.
33. Τὸ ἐγκώμιο τοῦ Πατριάρχου πλέκει ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς εἰς τὸν πανηγυρικὸν του, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κηρουλαρίου (Σάθας, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, IV, 381). Ὁ ἐπόμενος Πατριάρχης Κωνσταντίνος Γ' Λειχούδης ὕρισε μία ἑτησια ἐօρτὴν εἰς μνήμη τοῦ Κηρουλαρίου, Grumel - Darrouzès No. 887a. Τὴν μετάνοια τοῦ Ἰσαάκ διὰ τὰ συμβάντα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κηρουλαρίου μαρτυροῦν οἱ ἴστορικοί. Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης, Ἰστορία p. 66.1 sqq. ed. I. Bekker (CB) (cf. p. 64. 15-7). Ζωναρᾶς, Ἐπιτ. Ἰστορ. XVIII, 5, 8: ὁ δ' εὔθυνς (sc. ὁ Αὐτοκράτωρ ὅταν ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου) μετεγνώκει καὶ ἀνωλόγυξε καὶ τὸν ἐκείνου νεκρὸν μετ' ἐντίμου τῆς προπομῆς ἐκ τῆς ὑπερορίας ἀναγαγὼν εἰς τὴν αὐτοῦ μονῆν ἐναπέθετο, καὶ τοὺς ἐκείνους ἀδελφιδοὺς αὖθις ἀποκατέστησε πρὸς τὰς πρότερον τιμάς". "Υμνον πρὸς τὸν Πατριάρχην διὰ τὴν ἀκλινῆ στάσιν του κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δοκιμασίας του ὑφαίνει ὁ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης, Ἰστορία pp. 63.20 - 64.14. "Οταν ὁ Βασιλεὺς ἀποστέλει πρὸς ἐκείνον πρεσβείαν ἐκ λογίων Μητροπολιτῶν διὰ νὰ τὸν πείσουν νὰ παραιτηθῇ ἐκουσίως τοῦ θρόνου του παρὰ νὰ ἀποταγῇ Συνοδικῇ Διαγνώσει, ὁ Κηρουλάριος "ἀνάλαπτος δὲ τούτοις (sc. τοῖς ἀποσταλεῖσι πρεσβευταῖς) ὄφθεὶς καὶ ἀπερίτρεπτος εἰς τὰ μάλιστα καὶ πυρίπνους τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ὄρμήν,

καταιδεσθῆναι τούτους πεποίηκε καὶ ἵνετας πρὸς τὸ συγγνώμης τυχεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν εἰπεῖν ἐκεῖνο πρὸς τὸν πέμψαντα συνεστάλησαν οὐδαμῶς: ἡττήμεθα, Βασιλεῦ, ἡττήμεθα, ιρείτων ἀπειλῶν ὁ ἀνήρ, παντὸς λόγου καὶ πειθοῦς ἵσχυρότερος, ἀλλὰ καὶ λαβῆς ἀπάσης πολλῷ τῷ περιόντι ἀνώτερος. εἴ οὖν τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ ἀκαταγωνίστῳ προσβάλλειν ἔθέλεις, ἀναλογίζου τὴν ἡτταν καὶ τὸν ἐντεῦθεν μετάμελον" (*ibid.* p. 65.5 – 14). Θαῦμα καὶ σημεῖον τῆς ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου ἀναφέρεται ὅτι ἡ χεὶρ του διέμενε ἄφθαρτος ἐπιδεικνύουσα τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ (*ibid.* p. 66.6-11): "Θαῦμα μέγιστον καὶ τοῦ ἀξίως τῆς ἀρχιερατικῆς τελειωθῆναι σημεῖον ἀπερίγραπτον δεῖξας τὴν ἐν χειρὶ τοῦ σταυρικοῦ σημειώσιν σχήματος. Καὶ μεμένηκεν ἡ τιμία τῷ ὅντι χεὶρ τοῦτον τὸν τύπον τηροῦσα τῆς διὰ τοῦ σταυροῦ εἰρήνης καὶ εύλογίας ἦχοι καὶ τήμερον, μὴ ἀλλοιωθεῖσα συνόλως τῇ νεκρώσει τοῦ σώματος".

34. Ὁ Ἰσαάκ μὲν χαρακτηριστικὴν προτίμησιν τοῦ ιοινοῦ συμφέροντος ὥρισε ὡς διάδοχον Αύτοκράτορα ὅχι ἀδελφὸν ἢ ἄλλον συγγενῆ, ἀλλὰ τὸν συνεργασθέντα διὰ τὴν ἀναγόρευσίν του εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντῖνον.^μ Μιχαὴλ Ἀτταλειώτης, Ιστορία p. 69.8 sqq: "βασιλέα προχειρισάμενος (sc. ὁ Ἰσαάκ) οὐ τὸν ὀμαίμονα Ἰωάννην, οὐ τὸν ἀδελφιδοῦν, ούκ ἄνδρα προσζεύξας τῇ θυγατρὶ, ἀλλὰ τὸν πρόεδρον Κωνσταντῖνον τὸν Δούκαν, ὃς αὐτῷ συνίστωρ καὶ συναγωνιστὴς περὶ τὴν τῆς βασιλείας κατάκτησιν διὰ παντὸς ἔχρημάτισεν". Βεβαίως ἡ ἐπιλογὴ αὐτὴ θὰ ἀνταπειρίνετο καὶ εἰς τὴν ιαθολικην ἐπιταγὴν καὶ συναίνεσιν. Διὰ τὴν ἀγχιστείαν τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Κηρουλάριον, ὁ αὐτὸς ίστορικὸς γράφει. Ιστορία p. 56.14 sqq: "καὶ γὰρ τῷ Κομνηνῷ τὰ πάντα συνδιαφέρων ἦν καὶ συμπράττων
- ^μ Τὸν διπλὸν καὶ ἐντατεχνέτο, καὶ τὸν θριαμβικόν.

καὶ τῆς πρώτης βουλῆς γινωσκόμενος, ὡς καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀγχιστείας ἐγγύτατος, δὲ βεστάρχης Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, ἀδελφιδῆς τοῦ Πατριάρχου σύνευνος καθιστάμενος, καὶ πολλὴν εὗνοιαν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἔκειθεν."

35. Τὸ γράμμα σώζεται εἰς λατινικὴν μόνον μετάφρασιν ἐν Benzo Albensis, Ad Heinricum IV, MGH SS XI p. 617 (= Dölger no. 952). Εἰς τὸν μεταφραστὴν πρέπει νὰ διφείλεται ἡ ἀκόσμως ἴσχυρὰ διατύπωσις τῶν τελευταίων προτάσεων (ὅτι ὁ βασιλεὺς υἱὸς θὰ προσφερθῇ ὡς ὅμηρος, δὲ βασιλεὺς θησαυρὸς ἃς ἐνέχυρον). Ὁπως καὶ ἡ μνεία Σταυροφορίας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἀγίου Τάφου. "Ισως βεβαίως ὁ Κωνσταντῖνος νὰ εἶχε κατὰ νοῦν καὶ τὴν στρατιωτικὴν βοήθειαν τοῦ Γερμανοῦ Αύτοκράτορος¹ διὰ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Βυζαντίου εἰς Ἀνατολήν. Ἀλλὰ ἡ προτεραιότης του εἶναι φανερὰ ἀπὸ τὸ ἀμέσως ἐπακολουθῆσαν δεύτερον γράμμα.
- ¹ Μηνιά μαρτίνην προσφέρει
μεθόδοφορων
36. Καὶ τοῦτο τὸ γράμμα σώζεται εἰς λατινικὴν μετάφρασιν, περιλαμβανομένην εἰς τὸ προμνημονευθὲν ἔργον τοῦ τῶν παραληπτῶν της ἐπισκόπου Benzo, MGH SS XI, 623 (= Dölger, No. 953). - "Ισως οἱ ἀναφερόμενοι ἀριθμοὶ νὰ εἶναι διωγκωμένοι.
37. Ἀνάλογόν τι ἐφήρμοσεν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ προκειμένου περὶ τῶν Οὔζων, συνθικοῦ ἔθνους. Κατῆλθον αὐτοὶ παγγενεῖ διαβάντες τὸν "Ιστρον, ἀριθμοῦντες εἰς 600.000 ἄτομα (Μιχαηλ Ἀτταλειάτης, Ist. p. 83.20), καὶ ἐλεηλάτουν πᾶσαν τὴν Βαλκανικὴν. Θείᾳ τύχῃ φθαρέντες, ὅσοι ἐν τῶν ἀπομεινάντων (ibid. p. 87.16 sqq.) προσῆλθον τῷ τῶν Ρωμαίων βασιλεῖ (καὶ γάρ προσῆλθον τινές), χώραν λαβόντες δημοσίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς, τὰ Ρωμαίων ἐφούρησαν, καὶ σύμμαχοι τούτων ἐξ ἐκείνου μέχρι

τῆς δεῦρο γεγόνασι, καθά ^{μὲν} καὶ τῶν Πατζινάκων τινές, ὅσοι τούτοις παρωμοιωμένως μετέθεντο, καὶ ἀξιωμάτων συγκλητικῶν καὶ λαμπρῶν ἤξιώθησαν. ^{//} - Αλλὰ αὐτὰ κατέστησαν δυνατὰ καὶ ἐπιφελῆ ὅταν οἱ εἰσβολεῖς κατετροπώθησαν, ὀλιγαρίθμησαν καὶ ἐν ἀδυναμίᾳ εὑρέθησαν. - Τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπιδρομῆς διηγεῖται εὖσυνόπτως καὶ ὁ Ζωναρᾶς Ἐπιτ. Ιστ. XVIII, 9.

38. Διὰ τὴν ἔξωτερην του πολιτικὴν γράφει ὁ Ζωναρᾶς, Ἐπιτ. Ιστ. XVIII, 8, 18: "ἔθετο παρ' ἑαυτῷ μὴ μάχαις πρὸς τὰ ἔθνη συρρήγνυσθαι, ἀλλὰ δώροις καὶ φιλοφροσύναις ἄλλαις αὐτὰ οἰκειοῦσθαι καὶ καταλλάτειν τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ, δύο ταῦτα ἐντεῦθεν μνώμενος ἑαυτῷ, τό τε μὴ πλείω δαπανᾶν ἐν ἐκστρατείαις καὶ τὸ αὐτὸς ἥρεμεῖν καὶ σχολάζειν ὡς ἐπίπαν τῇ τῶν χρημάτων συλλογῇ". - Ο αὐτὸς διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ibid 8, 20: "διὸ καὶ τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων ἥμέλησεν ἢ μᾶλλον πολλοὺς καὶ τοὺς γενναιοτέρους τῶν ἀπογραφῶν ἀπήλειψε διὰ τὸ βαρύμεσθον". Cf. Μιχαὴλ Ἀτταλειώτης, Ιστ. p. 78.22 sqq: "καὶ ὅτι μὲν ἀνάγκης κατεπειγούσης ἐστέλλετο στρατιωτικόν, οὐκ ἀπό τρόπου· ὅτι δὲ ψιλὸν καὶ ἀπρόθυμον τῇ τοῦ ὁψωνιασμοῦ ὑστερήσει, εἴπεῖν δὲ καὶ τὸ ιάκιστον μέρος ὡς τῶν ιρειττόνων ἀπελαυνομένων τῆς στρατειᾶς διὰ τὸ μείζονος τυγχάνειν βαθμοῦ τε καὶ ὁψωνιασμοῦ, καταγνώσεως οὐκ ἀπῆν τὸ γενόμενον, μηδενὸς γενναίου κατορθουμένου, καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ποτε μεγαλοπρεπείας καὶ ἴσχύος ἀνάλογον". - Τὸ ἀποτέλεσμα, παντοῖαι ἐπιδρομαὶ βαρβάρων ἀγερωχούντων διὰ τὴν τῶν Ρωμαίων κατάπληξιν καὶ φοβίαν. Ζωναρᾶς, 8, 21 sqq: "ὅστε συμβαίνειν θρασύνεσθαι μὲν τὸ βαρβαρικόν, συστέλλεσθαι δὲ καὶ ταπεινοῦσθαι τὰ τῶν Ρωμαίων στρατεύματα καὶ μειοῦσθαι τὴν ἡγεμονίαν τὴν Ρωμαϊκην. Πολλαὶ γάρ τότε τῶν ἐώλων χωρῶν

αὶ μεν ἐλθέζοντο καὶ εἰς ἀφανισμοὺς προεχώρουν, αἱ δὲ καὶ
ὑπὸ τοὺς πολεμίους ἔγίνοντο (9.1). Καὶ τὰ μὲν πρός ἀνίσχον-
τα ἥλιον οὕτως εἶχον κακῶς, τὰ δὲ ἐσπέρια καὶ ταῦτα κακῶς
ἔπασχε διὰ στρατιωτῶν καὶ σπάνιν καὶ ἀχρειότητα." (Ἐσπέρια μέρη
ἔννοεῖ ὁ Ζωναρᾶς τὴν Βαλκανικήν· ἦδη αἱ Ἰταλικαι ἡτήσεις
ἔχουν λησμονηθῆνται). Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης, Ιστ. p. 79.6: "ἐξ οὗ
συνέβαινε τοὺς μὲν Ρωμαίους δυσπαθεῖν καὶ καταπληκτικοὺς
ἥγενσθαι τοὺς ἐναντίους καὶ μηδὲ φωνὴν ὑπομένειν αὐτῶν, ἐ-
κείνους δὲ ἐναβρύνεσθαι καὶ ἀγερωχεῖν καὶ μετὰ πολλῆς προσ-
ρήγυνυσθαι πεποιθήσεως, ὃς πρὸς ἥττηθέντας πολλάκις ποιουμέ-
νους τὸν πόλεμον." (Ἀκολουθεῖ μετίζον παράδειγμα ἡ ἀπώλεια
τοῦ Ἀννίου p. 79.14 sqq). — Ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ φορολογι-
κοῦ συστήματος συνίστατο υστέρως εἰς τὴν πώλησιν τῶν φορο-
εισπρακτορικῶν ἀρχῶν εἰς ἴδιωτας χρηματιστες διὰ πλειοδο-
σίας βεβαίως, ὅπότε ἐκεῖνοι ἐν συνέχειᾳ ἦδη ἤγωντες παντὶ τρό-
πῳ νὰ εἰσπράξουν πλέον τῆς καταβλητέας ὠνής. Ζωναρᾶς, Ἐπιτ.
Ιστ. XVIII, 8, 16: "Ὄθεν καὶ πρὸ πάντων εἰς δύο ταῦτα κα-
τέτεινε τὴν σπουδήν, εἰς τε τὴν τῶν δημοσίων φόρων ἐπαύξη-
σιν (διὸ καὶ τὰ ἀρχεῖα τὰ τοὺς φορολόγους λογοπραγοῦντα ὡ-
νητὰ παρεῖχε τοῖς βουλομένοις, καὶ τελώναις τὴν συλλογὴν
τῶν φόρων ἐπὶ συνθήκαις ἐπίστευε), καὶ εἰς ἀκροάσεις δικῶν" —
· Επίσης διὰ τὸ φιλόπορον καὶ φιλόδικον ὁ Μιχαὴλ Ἀτταλειώ-
της Ιστ. p. 76.1 sqq: "Ἐπόθησε δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ βα-
σιλευς ἐπέκεινα τὴν τε τῶν δημοσίων χρημάτων ἐπαύξησιν καὶ
τῶν ἴδιωτικῶν δικῶν τὴν ἀκρόασιν, καὶ τούτοις τὴν μείζονα
φροντίδα κατεκένου τῆς βασιλείας, τῶν ἄλλων ἥτταν βασιλικῶν
ἀντεχόμενος, στρατιωτικῶν φημὶ καὶ στρατηγικῶν πλεονεκτημά-
των καὶ τῆς ἐντεῦθεν εύδοξίας, τοῖς εἰρημένοις πολιτικοῖς

εύδοινεῖν προαιρούμενος. Διὰ δὴ ταῦτα καὶ συκοφαντικαῖς ἐπηρείαις καὶ σοφιστικαῖς μεθόδοις καὶ δικανικῶν προβλημάτων ἐσμῷ καὶ σεκρετικῶν ζητημάτων ἐπιπλοκαῖς τὸ Ρωμαϊκὸν ἔκλονεῖτο, καὶ οὐνὴ μελέτη τοῖς ἄπασι τὸ κατορθῶσαι τὰ τοι- αῦτα ἐγίνετο, ὡς καὶ αὐτοὺς *(τοὺς)* στρατιώτας μεταβαλεῖν, καὶ μεταμαθεῖν τὰ πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν παράγοντα."

39. Μιχαήλ Ἀτταλειάτης, *Iστ.* p. 66.12 sqq. Ζωναρᾶς, *Ἐπιτ. Iστ.* XVIII, 5, 9. - "Ο Αύτοιράτωρ ἦτο, κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Ζωναρᾶ, *Ἐπιτ. Iστ.* XVIII, 8, 15," τὰ πρὸς θεόν εύσεβίς, τὸ ἥθος ἐπιεικής, δικαιοσύνης ἐραστής, τὴν γνώμην δὲ νωθρὸς καὶ ἀμβλυς, *η.τ.λ.*" Η συγκρότησις συνεπῶς δυτικῆς πολιτικῆς θὰ ἦτο ἔργον τῆς ἀνωτάτης λογίας αὐτοκρατορικῆς τιτλουχίας, καὶ τινος προεξάρχοντος ἐν αὐτῇ, οὗτος ὁ Μιχαήλ Ψελλός.

40. Grumel - Darrouzès No. 889.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

3a. Ο λέων Παραστόνδυλος ἡτο ἐκ τῶν λογίων ἕρωμένων,
τῶν διποίων κορυφὴ ἡτο ὁ Κηρουλάριος.^ε Η διοίκησίς του
ἡτο χρηστὴ καὶ εὔτακτος. Μιχαήλ Ατταλειάτης, Ιστ. p. 52.1:
"εἰτ' ἀνενεγκούσα τῶν ἐλλογίμων ἀνδρὶ τινι ἕρωμένῳ τε καὶ
συνέσεως γέμοντι καὶ πολυπειρίας οὐκ ἀποδέοντι (Λέων προ-
σηγορία τῷ ἀνδρὶ) τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων ἐπέτρεψε.
Ἐπιεικῶς οὖν οὗτος ἐν ἀπασιν ἐνεργῶν καὶ ιατὰ λόγον τοῖς
παρεμπίπτουσι χρώμενος, καὶ τὸν νόμον ποιούμενος βούλημα,
πᾶσαν εὔταξίαν καὶ εύνομίαν πεποίηκε πολιτεύεσθαι. Καὶ
ἀντανίαστοι ἦν οὐ μόνον τὸ Ρωμαίοις ὑπήκοον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ^ε
τὸ ἀλλόφυλον, τοῦ θεοῦ πάντως εὑαρεστουμένου τῇ ἀγαθοεργίᾳ.
τῶν πράξεων καὶ τὰ σκολιὰ εἰς εὔθετάν ἔξομαλίζοντος". —
cf. Ζωναρᾶς Ἐπιείκιστ. XVII, 29, 2.

6a. Jæffe' p. 545. — Νέο τὸν μέχν, ἵνα τονίσῃς, εἰπεις εὐρεῖς
εὐθύκρατος καὶ τὸν Τίκτωρ πὲ τὸν συμπεροχὴν συμβανόντων ἐκκαλατη-
κύν καὶ κορεκτῶν οἴγρεων. (Jæffe' ibid.). Σὺ τὸν διαδογήσις
μετώπειον λέγεις Humbert.

6b.

Ειδὺς μετὰ τὸν θάνατον του, τὸν 2 Σεπτεμβρίου 1053, ἐξαπολύτη
επιτύχον καὶ τὸν Κυρουσαίον καὶ τὸν Αἰόλους Ἀχεΐδας διὰ τὴν
κεραυνὸν ποὺ πέσθησαν εἰπὲ τὸν θάνατον τὸν ἀγρίμον. (Jaffe' No.
4302.). Τοιχὺ εἰδότος τὸν αὐτούντον καὶ προφῆτα τὸν ἐγνώσκεις
Της Ρωμαίου, οὐδὲ σπουδήσκεις οὐδὲ καρδιακῶν τοῦ Μεγάλου
Παρεκκαλεῖται. Τὸν αὐτὸν εποχὴν πρεσβύτερος καὶ χρονολο-
γήσαμεν καὶ τὸν δόγμα τοῦ κατὰ τὸν Νικίτα, ηγούμενον τῆς
μονῆς Στονδίου, εἰπὲ τὸν θάνατον τῆς αγριάτας τὸν κυρικεῖν.
(ibid. No. 4308). — Λίο μῆνας πρὸ τῆς μάχης, τὸν ἀπεισιόν
τοῦ 1053, ἵνα συγχρημάτων εἰπεσσόμεν τὸν ιτεός τὸν Βίρεον
Ἀγιοχεῖδας εἰπὲ τὴν ἀναφορήν του σὺ τὸν Παρεκκαλεκτὸν
Θρόνον, εἶναι ὑπόστος καὶ φίλοις, οὐδένα δὲ δογματικῶν
τηγάνι προβλημάτων ἀνταποκρίνει μετριῶν ἀναργύρων καὶ δύσεων.
(Jaffe', No. 4297).

12a. Η νέα πολιτική των Leo IX διαφέρει από εκείνην ηδύ στις επιφυλαξές των Ρέμων των Αυτοκράτορων καὶ τῶν Πατριαρχών (Glazebrook 1054), μὲν τὰς δραστηριότητας τῶν προσάρτων των διατάξεων δραστηριότητας καὶ τοὺς γνωστοποιεῖ τὸν αποστολήν των Λαγανών των εἰς Κανθαρίνουπολην. Η ίδεην περὶ τῶν Πατριαρχών Ρεμβράντινον καὶ τῶν διοίκησης απορήματα καὶ οὐχι διατάξεων / μεταποίησης σὲ τῷ επισκοπικῷ ἀγίου· διότι εἰς διάκου τὸν Επιστολὴν Στῆντον τῶν Πατριαρχών Σταυροφορίας καὶ Αναστάσιας· διότι αὐτούσιοι καὶ "οἱ κομματικοὶ Πατριαρχοί" καὶ διοίκησης τῶν κοινωνικῶν τῶν αγράφων. Διακρίσεις εἰπόντων τὸν αὐτούργον τῶν Ρεμβράντινος Εκκλησιαστικούς. Ήπει τὸν Αυτοκράτορα ὁ Leo Εκδραστικούς Ευρώπης καὶ τῶν Ναρμανδῶν καὶ δημοτοῦ σὲ αναφέντη αὖτε μετεπειστεῖ σὲ μετεπειστεῖ τὴν Εγγύην τῶν Αυτοκράτορος Heinrich. Επιτροπή τῶν Αρχηρών καὶ διαδίκτυον τὸν ουρανού μερή των Γερμανῶν τῶν καταδρομῶν τῶν Ναρμανδῶν καὶ τῆς Εκκλησιαστικούς: gloriosi duci et magistri Argyroi collegium et consilium expetendum censuisset. Επιτροπή καὶ τὸν Αυτοκράτορα διοίκησην τὸν επιδημοτικὸν εἰς τὸν εποίμνιον τῶν Εκκλησιαστικούς τῶν Ρεμβράντινος, τῶν τε καταφερτῶν τῶν Κυριαρχῶν αὐτῶν αὐτορεύειν τῶν. (Jaffé' Nos. 4332 καὶ 4333).

Οἱ αὐτοκράτορες διατάξαντες μὲν τὸν τὸν καταδρομῶν τῶν οχείων μεταξὺ Πατριαρχών, γερμανού αὐτοκράτορος καὶ Ναρμανδῶν. Τὸν καταδρομῆσαι μὲν τὸν οχεῖον τὸν πραγματικὸν ἔχον Ρεμβράντινον οχυρώνει. Ταυτοχρόνος ἐνισχύεται μὲν δέος τῶν Αρχηρών μὲν οὐτοπλίτερον ουρανοῦ τῆς Ραπτικῆς Ερεψίας καὶ καταδρομῆσαι ὁ Πατριαρχός μὲν μὴ ουρανοφόρος. Τὸ μὲν ματικὸν θέμα: ὁ Πατριαρχός εὑρεῖται σὲ τὰ πατριαρχικὰ καὶ επαρχειοῦντα τὸν εχθρὸν τῶν Ναρμανδῶν. Εἳναι ὁ Αυτοκράτορας εἰπόντων επιδημοτικὸν μὲν διατίθεται αὐτὸν τῶν οχείων μὲν πρεσβύτερον τὸν οπαράρχην τῶν Πατριαρχών καὶ μὲν επιδημοτικὸν μὲν πρεσβύτερον τῶν κοινωνικῶν τῶν Αρχηρών.

192. Ο Victor II αποδέχεται την διδασκαλία της Αλεξανδρείας επιτρέποντας στην ομολόγηση της να γίνεται μετακομίζηση των ειδών προσκυνήσεως των Παναγίων Τάφων που την ίδια περιήλθε κατ' αρχήν την προσκύνηση στην Επικράτεια της. Η ίδια περιήλθε κατ' αρχήν την προσκύνηση των ειδών προσκυνήσεως των Αγίων Σταύρου και Κοινού στην Ρωμαϊκή Εκκλησία, η οποία είχε θεωρηθεί από την Ρωμαϊκή Εκκλησία ως "ut Romanica Ecclesiae, scilicet primae et propriece matris sue recordetur, exinde semper veneratur". Jaffé' No. 4342.

29a ' Ανερμάτιστος, ρηχή καὶ βλαβερά, περισσότερον ἀπὸ κον-
φότητα παρὰ ἀπὸ κακότητα, ἥτο καὶ ἡ ἐν γένει πολιτική του.
Τὸ κυριώτατο ~~τῆς φιλότητος~~ χαρακτηριστικό του φαίνεται νὰ
ἥταν μία ὑπερεκτίμησις τῶν ἵκανοτήτων του ἐξ ἀφελείας μᾶλλον
ἢ ἐξ ἀλαζονείας. Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι καθ' ὅλην τὴν βασι-
λείαν του οὐδεὶς ἴσχυρὸς ἀνὴρ ἀνεδείχθη εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν
διοίκησιν, μηδὲ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου κυβερνῶντος βεβαίᾳ χειρὶ καὶ
εὔστοχῳ βουλῇ. Οπως παρατηρεῖ δὲ Ζωναράς, ἐπιθυμῶν δὲ Κωνσταντί-
νος νὰ φαίνεται ἀγαθός, ἀδυνατῶν δὲ νὰ παρακολουθῇ πρεπόντως
τὴν ἀρετήν, τὴν μετήλασσεν εἰς κακίαν.' Ἐπιτ. Ιστ. XVII, 27,16:
"Οὗτος δὲ βασιλεὺς φιλότιμος δοκεῖν ἐθέλων καὶ ἐλευθέριος, μὴ
μετιὼν δὲ τὴν ἀρετὴν ὡς ἔχρην, εἰς κακίαν ταύτην μετήνεγκεν." -
Οθεν περιέπιπτε καὶ εἰς ἐνάντια, τῶν ὅποιων ἀρότατον παράδειγ-
μα ἀπετέλεσε ἥ μεταστροφὴ τῆς ὀικονομικῆς του πολιτικῆς. Διότι
ἀφειδῶς καὶ ἀκρίτως δαπανῶν κατὰ τὸ μέγιστον τμῆμα τῆς βασιλείας
του, ἐπεδόθη εἰς ἀνελέητον καὶ ἄφεσι φοροκυνηγητὸν τὰ τελευ-
ταῖα ἴδιας δύο γέτη, μὲ καταστροφικὲς συνέπειες. Διότι πέραν τῆς
γενικῆς κοινωνικῆς ἀναστατώσεως ποὺ προκάλεσε ἥ δικαιονικὴ φορολο-
γικὴ πολιτική του, ἥ ὅποια δὲν ἐφείσθη δύτε τῆς ἐκκλησιαστικῆς
περιουσίας (ν. Μιχαὴλ Ἀττ. Ιστ. p. 50,12 - 51,12) ἀνέτρεψε
ἀνεπανόρθωτα καὶ τὸ βασικὸ ἀκριτικὸ σύστημα ἀμύνης τῆς αὐτοκρα-
τορίας. Διὰ νὰ αὐξήσῃ τὸν δημοσίους πόρους δὲ Κωνσταντίνος
ἐφορολόγησε καὶ τὰ συνοριακὰ ἐδάφη τὰ διποτα ἀντὶ δασμοφορίας
ἐφρούρουν προσβάσεις καὶ δυσχωρίες εἰς τὰ ὄρια ἀποτελεῖσθαι
τὴν προσπέλασι τῶν βαρβαρικῶν περιοίκων. Παρατηρεῖ δριμὺς δὲ
Ζωναράς (XVII 27,20-1) : "καντεῦθεν ἥ πρὸς τὰς Ρωμαϊδας χώρας
ρέεται τοῖς βαρβάροις ἐγένετο πάροδος." Ἐκεῖνος τοίνυν δὲ
ἀνὴρ ἀιτιος τοῖς ἀπαθῶς λογιζομένοις κριθῆσται τοῦ τὴν ἐψήν
μοίραν δουρὶ κυριευθῆναι βαρβαρικῷ". Ξφίστατο μάλιστα περαιτέρω
μία γενικὴ ἀμοιβαία ἀντιπάθεια καὶ ἐχθρότης μεταξὺ αὐτοκράτορος
καὶ τοῦ στρατιωτικού, Ζωναράς, XVII, 23,13-4 : "Τὰ πλείω τῶν

(29)

στρατευμάτων ἐκείνεις ἀνδριανούπολιν, οὐτά τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Τορνίκη) συνηθροίσθησαν ἡ καὶ μέσει τῷ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, διά τινας γὰρ αἰτίας οὔτ' ἐκεῖνος οὐλῶς τοῖς στρατιώτας εἰκέχρητο, ἀλλὰ καὶ ὑποψίας ὑπέτρεφε οὐτ' αὐτῶν, κακεῖνοι διὰ ταῦτα πρὸς ἔχθρον οὐτ' αὐτοῦ ἥρεθιζοντο."

Ἡ ἀβελτερία του (Ζωναρᾶς, XVII, 27,15) ἀποκαλύπτεται εἰς τὶς ἐπιλογές του προσώπων. Κατέστρεψε τὴν ὑπόθεσι τῆς βυζαντινῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας μὲ τὴν ἀνάκλησι τοῦ ἵκανωτάτου Γεωργίου Μανιάκη, τὸν ὄποιον καὶ ἐξώθησε εἰς ἐπανάστασιν. Ἡ ιουφότης του διετρανώθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ρωμανοῦ Βοΐλα, ἀνδρὸς ἀσήμου καὶ μηδὲ τὴν φωνὴν ὀρθοεπούντος, τὸν ὄποιον ἀφοῦ "ἐν τῶν τριόδων ἀναρπασθέντα ἀνήγαγε εἰς αὐτὴν τὴν συγκλητικὴν κορυφήν", ἦνεχθη ἐν συνεχείᾳ στραφέντα οὐτὸν εἰς θεατρικὴ ἐπαναστάσει, καὶ ἐσυγχώρησε, τιμωρήσας τοὺς συμμετασχόντας εἰς τὴν ἐπιβουλὴν (Ζωναρᾶς, XVII, 27,2-15). Εὐηθειαν μάλλον παρὰ εὐσέβειαν παραδεινύει ἡ συμπεριφορά του οὐτά τὸν θανατον τῆς Ζωῆς καὶ μετά. (Ζωναρᾶς XVII, 28,1-5). Ἡ ἀντικαταστασις τοῦ Κωνσταντίνου λειχούδη (μετέπειτα Πατριαρχού διαδεξαμένου τὸν Κηρουλάριον) διὰ τοῦ εὐνούχου Ἰωάννου ως Λογοθέτου εἰς τὴν ὑπερτάτην βασιλικὴν διοίκησιν, ἐπαναλαμβάνει εἰς τὴν πολιτικὴν σφαῖραν τὸ σφάλμα τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Μανιάκη εἰς τὴν στρατιωτικὴν. Ο λειχούδης ἦτο εὑπειρος εἰς τὰ διοικητικά, ὀρθοκρινής εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ δικονομικά, λόγιος καὶ πεπαιδευμένος, ἀγαπητὸς δέ εἰς τὰς διαθέσεις τοῦ κρατούντος. Ο Ἰωάννης χαρακτηρίζεται ἀσήμος, ἀφνής περὶ τὴν μεταχείρισιν τῶν πραγμάτων, ἀπαιδευτος. (Ζωναρᾶς XVII, 28,11-15).

Ος χαρακτήρος Κωνσταντίνος ἐδεινύετο (Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης Ιστ. p. 47,19 Σζρ.) : "πλείονι δέ ροπῆ τῆς ψυχῆς ἀντεχόμενος καὶ τῶν ἀφροδισίων μὴ ἀπεχόμενος· ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ ἀστεῖσμῶν

(29α) *καὶ τῶν / ἐν μίμοις γελοιασμῶν καὶ τῆς ἐπικαίρου ραστώνης καὶ οἵς
ἡ ζωτικὴ ψυχὴ συνέζευκταί τε καὶ συνερρίζωται.*

Εἰς τὸν κυκεῶνα αὐτὸν τῆς ἐλαφρότητος ἐν θετικῷ στοιχεῖον
ἀναγνωρίζει καὶ ἡ ἀρνητικὴ θεώρησις τὴν ὄποιαν ἀπηχεῖται ζωναράς,
ἀν καὶ τὸ συνοδεύει μὲν δειπτικότατη παρατήρησις (XVII, 21,5):
*"λόγοις δὲ προσέχει, η̄ μάλλον τοῖς λόγοις μετιοῦσι καὶ δόξαν ἔχουσι
λογιότητος, αὐτὸς τῶν λόγων ἀκριβῶς μόνῳ δακτύλῳ, τὸ τοῦ λόγου,
γενσάμενος."* Πράγματι, ἐδημιούργησε τὸν τίτλο καὶ τὸ λειτουργη-
μα τοῦ Ὑπατου τῶν φιλοσόφων, καὶ μίαν ὑπ' αὐτὸν φιλοσοφικὴν
σχολὴν, προτρέπων τὴν ιαλλιέργεια τῶν φιλοσόφων λόγων μεταξὺ τῶν
νεών: ἀπένειμε δὲ τὸ ἀξίωμα εἰς τὸν Ψελλόν. Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης,
p. 21,18: "ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς φιλοσοφίας οὐρανοβάμονος ἐπεμελήθη
μαθήματος, πρόεδρον τῶν φιλοσόφων προχειρισάμενος ἀνδρα τῶν ιαθ-
ῆμάς διαφέροντα γνώσει, καὶ τὸν νεόυς πρὸς ἀσκησιν τῶν σοφῶν
λόγων καὶ μαθημάτων προμητρέψας, σὺν τῷ εὔμαρεῖ τῶν διδασκάλων,
καὶ γερῶν τούτους ἐν τῷ δημητρεῖ βασιλικῶν ἀξιῶν."

<sup>μοδικῆς αἵν
ἐπιχορηγῶν,</sup> "Ιδρυσε καὶ Νομικὴν σχολὴν ὑπὸ Νομοφύλακα τὸν Ἰωάννην Βιφε-
λίτεν (cf. Dölger, No 863), καὶ Δέκρετον δικῶν ἰδιωτικῶν, ὑπὸ τὸν
πὲ των ιρίσεων (Μιχαὴλ p. 21 cf. Dölger No, 264).

Ἄλλὰ ποία ιαλλιτέρα ἀπόδειξις τοῦ σεβασμοῦ τῆς λογιότητος
ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου
εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον κατὰ τὸ πρῶτον ἐτος τῆς βασιλείας
του; *"Ἐώς Σορόν καὶ δυναμικῶν ἀνδρῶν, οἱ δῆμοις καὶ ἐπαναβλεψαν
καὶ αἰλοχεῖσθες (τοῦ Μιχαὴλ Πατριαρχοῦ) μᾶκεν ἡγιεῖς (Γιώνης
Σκυζίης p. 412.77.), ἀπωχῶν δὲ μᾶκεν ἐξαρισθῆναι καὶ καρε-*
μον αὐτὸν (ibid. p. 429. 21)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Φθόνος καὶ ἀντιγράψαι ἀξιωματούχων, δολοπλοκίαι τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς καὶ ἀτελέσφοροι πολιτικαὶ ἐρειδόμεναι εἰπί ἔσφαλμένων ἐκτιμήσεων τῶν πραγματικῶν δεδομένων, συνηργάσθησαν ἀρμονικὰ διὰ νὰ ολονίσουν καὶ, τελικά, καταστρέψουν τὴν Βυζαντινὴν κυριαρχίαν εἰς κάτω¹ Ιταλίαν. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ Δ' τοῦ Παφλαγόνος οἵ² Αραβεῖς τῆς Σινελίας ἐπικουρούμενοι υπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν τῆς Βορείου Αφρικῆς ἐλεηλάτουν τὶς νήσους καὶ τὰ παράλια τοῦ ³Λαγκαρίου⁴. Κατεναυμαχήθησαν δικαὶοι υπὸ ἐπιπλεύσαντος Βυζαντινοῦ στόλου (⁵Ζωναράς ⁶Ἐπιτζ.⁷ Οὐτ. XVII, 14, 28). Άλλὰ ἡ ἀπειλή, καὶ ἡ πρακτική, διέμενε, μὴ ἔξαιρουμένης τῆς ρίζας τοῦ κακοῦ ἐν τῆς Σινελίας τουλάχιστον. Θρημόσθη ἐν συνεχείᾳ ἡ τακτικὴ τῆς προσπαθείας ἐλέγχου τῆς καταστάσεως διὰ ἀναγνωρίσεώς της καὶ ἐπισήμου συμπεριλήψεώς της. Ἡ ἀρχὴ ἦτο νὰ ἐπιδιώκεται ἡ ἐνσωμάτωσις τοῦ ἐνοχλοῦντος ποὺ δὲν δύναται νὰ κρατηθῇ καὶ κυριαρχηθῇ. Ἡ ἐνσωμάτωσις συμβολίζετο μὲ τὴν ἀπονομὴν αὐτοκρατορικῶν τίτλων καὶ ὄφριών εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ ἀντιπάλου καὶ ἐχθροῦ. Οὕτως πρεσβεία υπὸ τὸν Γεώργιο Προβατίνον ἀπεστάλη τὸ 1035 μ.Χ. πρὸς τὸν Εμίρη Akhal τῆς Σινελίας εἰς τὸ Palermo, ἡ ὃποίᾳ διεπραγματεύθη καὶ συνήψε συνθήκη. ⁸ Ο Εμίρης ἐλάμβανε τὸν τίτλο τοῦ Μαγίστρου. (Dölger No, 841). Άλλὰ ἡ τακτική, ⁹ οπως πάντοτε ἀργά ἡ γρήγορα, δὲν εὑωδόθη. Περὶ τὸν χρόνον τῆς ουνθήκης εἰρήνης πρὸς τὴν Χριστιανὴν χήραν τοῦ Καλίφη τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ υἱοῦ της (1036), παρουσιάσθη εὔκαιρία δυναμικῆς λύσεως τοῦ Σινελικοῦ προβλήματος. Δύο/ἡγεμόνες Σαρακηνοὶ διεστάθησαν, καὶ ὁ εὗς προσέφυγε εἰς τὸν Αὐτοκράτορα πρὸς ἐπικουρία, αὐτός ὁ τιμηθεὶς ως Magister διὰ τῆς προμηνυμονευθείσης συνθήκης, ἡ ὃποίᾳ καὶ ἀκριβῶς ¹⁰ παρέσχε τὴν βάσιν ἀραβικῆς διαντιδράσεως ἐναντίον τοῦ Akhal. Ο Αὐτοκράτωρ ἀπέστειλε τὸν Ειανώτατον στρατηγὸν Γεώργιον Μανιάκην, διαιριθέντα ἡδη εἰς τοὺς ἀνατολικούς πολέμους παρὰ τὸν Εὐφράτην, ὅπου εἶχε/ἀνεμόει

w. I. Εγκίρης
p. 398. 75 Τιμή.

μονονοματούχη
p. 398. 79 Τιμή.

μονονοματούχη
p. 398. 88 Τιμή

μονονοματούχη
p. 400. 50 Τιμή

καὶ τὴν αὐτόγραφον θεωρουμένην ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν

Αὔγαρον (Ζωναρᾶς XVII, 12,13). Ἡ ὄρθὴ αὐτὴ ἐπιλογὴ πρέπει

νὰ προσγραφῇ καὶ εἰς τὸν τὰ πάντα τόχειν ισχύοντα εὖνοῦχον

Ιωάννην, ἀδελφὸν τοῦ Αὐτοκράτορος, μοναχὸν (Ζωναρᾶς XVII,

14,15). Ὁ Μανιάκης προεχειρίσθη εἰς στρατηγὸν λογγιβαρδίας

(Ζωναρᾶς XVII, 15,3), τοῦ ἀνετέθη δὲ η ἀπόλυτος ἀρχηγία τοῦ

πολέμου (Μιχαὴλ Κεταλειάτης p.9,2^{μο}). Παρ' ὅλον δτι ἐνώπιον

τοῦ οἰνδύνου οἵ δύο διεστῶτες ἀρχοντες συνεμάχησαν καὶ προσῆγε

ἐπιπλέον βοήθεια ἐξ Ἀφρικῆς*, δο Μανιάκης κατήγαγε περιφανῆ

νίκην εἰς τὸν ἐπακολουθήσαντα πόλεμον καὶ εὐθὺς ἔξεπόρθησεν

13 πόλεις, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ ὅλην τὴν νῆσον ἀνέκτησεν (Ζωναρᾶς

XVII, 15,5-6). Ταῦτα θὰ συνέβησαν τὸ φθινόπωρον τοῦ 1035 ἢ

τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1036 μ.χ. Εῦθὺς ἀμέσως καταπλέει δο ηγεμῶν

τῆς Τύνιδος μετὰ μείζονος δυνάμεως καὶ πάλιν ἡττῶνται αἱ

ἀραβικαὶ δυνάμεις κατὰ ιράτος: ἀλλὰ δο ηγεμῶν μὲ τὶς διασωθεῖ-

σες δυνάμεις κατορθώνει νὰ διαφύγῃ. Ὁ Μανιάκης μέμφεται τὴν

ἀναποτελεσματικότητα τοῦ ναυτικοῦ ἀποικεισμοῦ τῆς νῆσου

ποὺ εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸν στόλο, μὲ σκοπὸν τὴν σύλ-

ληψιν τοῦ Ἀγαρηνοῦ ηγεμόνος. Νάύαρχος δο οἱ πατρίκιοι στέ-

φανος, γαμβρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ, δο δοποῖος καὶ δυσχεραί-

νει διὰ τὸν καταλογισμὸν τῆς εὐθύνης ποὺ τοῦ ἀποδίδει δο Μανιάκης.

Ο τελευταῖος ἔξοργίζεται, σκληρὸς στρατιωτικὸς οὗτος δο, καὶ

νίβριζει χειροδικῶν ἐπὶ τοῦ στεφάνου. Διὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῇ δο

στέφανος γράφει εἰς τὸν Ιωάννη δτι δο Μανιάκης προετοιμάζει

ἐπανάστασιν. Ο Αὐτοκράτωρ (καὶ δο Ιωάννης) διαπράττουν τὸ σφάλ-

μα νὰ δινακαλέσουν τὸν Μανιάκην, δο οποίος κομισθεὶς δέσμιος

εἰς τὴν πρωτεύουσαν ρίπτεται εἰς τὴν φυλακήν, τῆς ὅλης ἀρχῆς

ἐκεῖ περιερχομένης εἰς τὸν εὔτεφανον τοῦ Ζωναρᾶς XVII, 15, 15-21).

* Άλλ' αὐτός ἀποδεικνύεται παντελῶς ἀνίκανος, καὶ δικαιολογεῖ

* Ηεπιγράφεις Παρέκκλισης Σωτήρης, p.400,50 seqq. 408.22 seqq.

τις λοιδορίες τοῦ Μανιάκη, ἀφοῦ εὗτὸς ὁλίγου ή σινελία
ὑποπίπτει πάλιν ὑπὸ τοὺς Ἀγαρηνούς " ἀπειρίᾳ καὶ ραθυμίᾳ
τοῦ ἀρχοντος καὶ πρὸ τούτων αἰσχροκερδείᾳ, μόνης τῆς Μεσήνης
(πόλις δὲ αὕτη τῶν σινελινῶν) περιληφθείσης Ρωμαίοις, καὶ ταύτης
τοῦ εὖ αὐτῇ ἀρχοντος στρατηγίᾳ' οὗτος δ' ἦν δὲ Κεναυμένος Κατακά-
λών ' οὐ γάρ τὴν πόλιν μόνον περιεφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ χιλιάδας
ἀνείλε τῶν ἐναντίων ". (Ζωναρᾶς XVII, 15, 22-3^ρ). Θρασυνόμενοι
ἀπὸ τὴν ἀνικανότητα τοῦ στεφάνου οὗ Ἀγαρηνοὶ μεταφέρουν τὸν
πόλεμον εἰς τὴν Κάτω Ιταλίαν πλέον, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν
ἐντρομο διαταγὴ τοῦ Μιχαὴλ Δ' πρὸς ἄπασαν τὴν ἐπικράτειαν νὰ
συλλεχθοῦν ἐκ τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων πανταχόθεν στρατεύμα-
τα πρὸς ἀμυναν κατὰ τῶν Ἀράβων εὑνέτε (Dölger No. 845). - ^{με} Δὲ σὺν αὐτῷ

Τὰ γεγονότα λοιπόν μὲ τὸν Μανιάκην συνέβησαν μεταξὺ τῆς
συνθήκης πρὸς τὸν Akhal, μετά τὸν Μάϊο τοῦ 1035, καὶ τῆς δια-
ταγῆς τοῦ Μιχαὴλ, πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1037. Προχρονολογεῖ επομένως
ὅ Μιχαὴλ Ἀκταλειάτης προσῆγράφων τὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὴν ἀρχὴν
τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ Παφλαγόνος, p. 8.18 ^ρ, "ἀρτι τὰ
Ρωμαίων σικῆπτρα διέποντος τοῦ τῆς εὔσεβοῦς λήξεως βασιλείας
Μιχαὴλ, ὃς πατρὶς ἡ τῶν Παφλαγόνων ἐγνωρίζετο ἐπαρχία, κατε-
πολεμήθη τὸ τῶν Αγαρηνῶν φῦλον πρὸς ἐσπέραν ἐν σινελίᾳ, ναυτικῶν
καὶ τε καὶ πεζικῶν Ρωμαίων δυνάμεσι ' καὶ εἰ μὴ διαβληθεὶς
περὶ τυραννίδος ὁ τὴν στρατηγίαν τῶν ὄλων ἐμπιστευθεὶς Γεώργιος
Ἐκεῖνος δὲ Μανιάκης ἐκ μέσου γέγονε, καὶ ἄλλοις ἀνετέθη τὰ τοῦ
πολέμου, λάν ὑπὸ Ρωμαίοις ἐτέλει νῦν νῆσος ὁντω μεγάλη καὶ
περιβόητος καὶ πόλεσι περιεγωμένη μεγίσταις καὶ τῶν ἄλλων
χρηστῶν οὐδενὸς ἀποδέουσα, νῦν δὲ ὁ φθόνος καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὰς
πράξεις καὶ τοσοῦτον κατειργάσατο γέργον. αἰσχρῶς γάρ καὶ ἀγενῶς

βουλευσαμένων τῶν ὕστερον στρατηγῶν, σύν αὐτῇ καὶ τὸ πλεῖστον
τοῦ στρατεύματος ἀπολώλει Ρωμαίοις." Οὗ ὕστερον στρατηγὸς εἶναι
πρῶτος δὲ Πατρίκιος στέφανος. ^{με} Η ἐπέκτασις τοῦ πολέμου εἰς Κάτω

? Ιταλίαν καὶ ἡ περίτρανος ἀνεπάρκειά του φαίνεται ἐπεισαν ἐν τῇ
τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀντικαταστήσουν τὸν γαμβρό^{τόν}
τους . Ἐστάλη ὁ Μιχαὴλ Δοκειανὸς, γενναῖος μὲν στρατηγός,
ἀλλ ὄχι εἰς τὸ οὗψος τῶν περιστάσεων.^{μὲν} Τὴν ταυτότητα πολιτισ-
μοῦ καὶ συμφερόντων τῆς παλαιᾶς λατινικῆς περιοχῆς νοτίως τῆς
Ρώμης καὶ περὶ τὴν Alba, πρὸς τὸν ἑλληνόταλικὸν νότον. καὶ
τὴν Βυζαντινὴν παρουσίαν εἰς Ιταλίαν, τὴν ὅποιαν ἡ αὐτοκρα-
τορικὴ πολιτικὴ ἐπρεπε νὰ διαφυλάσσῃ ὡς ιόρην ὄφθαλμοῦ,
κατώρθωσε νὰ διαταράξῃ ὁ νέος στρατηγὸς Μιχαὴλ μέχρι τοῦ ση-
μείου νὰ καταστήσῃ τοὺς πληθυσμούς εἰκείνους παρὰ πάντα
λόγον πολεμίους. Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης p. 9.9. sqq. : "οὐ μὴν
δὲ ἄλλα καὶ οἵ ποτε σύμμαχοι καὶ τῆς Ισοπολιτείας ήμεν συμ-
μετέχοντες, ὡς καὶ τῆς αὐτῆς θρησκείας, Ἀλβανοὶ καὶ Λατῖνοι
ὅσοι μετὰ τὴν ἐσπερίαν Ρώμην τοῖς Ιταλικοῖς πλησιάζουσι μέρεσι,
πολέμῳ παραλογώτατοι ἔχομάτισαν, ἐρπεπλφυνκέως εἰς τὸν
ἄρχοντα τούτων τοῦ τότε τὴν στρατηγίαν ιθύνοντος Μιχαὴλ
Δουκὸς τοῦ Δοκειανοῦ". Τὰ Ιταλικὰ μέρη εἶναι ἡ βυζαντινὴ^{μὲν}
Νότιος Ιταλία. Ισοπολίται καὶ Ισόθρησκοι πρὸς τοὺς ἀνατολικούς
ἥσαν αὐτοὶ καὶ οἱ λατῖνοι, πρὸν διαφθαροῦν ἀπὸ τὸν βαρβαρικὸν
ἐπιδρομές, ἐγκαταστάσεις καὶ ἀναμετέξεις λαών. Τοῦτο ἀπῆκε
βασικὸν χρῆματιν τῶν Βυζαντίων. (Δικαιορεύκη ἐν τῷ διηγήσι τοῦ μὲν
Εκκληση, p. 426.16 sqq., ὅπου
Τὸν κύριον ρόλον
πλήρως αποφέρει
μεθοδολογία
οἱ Βόρειοι Ιεροί).
— Τὸν διεδάκθη
βοιωτικὸν, ἀπο-
νηκόν καὶ πόλε^{μο}
(ibid.)

(1) Παχείκιος Γεωργίος Μανιάκης ἐκράτευτος ἐν τῷ μεταξὺ ὑπὸ^{μὲν}
φροντὶν εἰς κεντρανούπολιν ἥπατος ἀνταρσίας. Ηγάπητον ὑπὸ τοῦ
διαδεξιμένον τὸν Μιχαὴλ Παχείκινα ὀλυμπίου τοῦ Μιχαὴλ Ε' τοῦ
Καραφάτου. Οὗτος Καραφάτης κατὰ τὸν Περιβούλον διέτο του
εἰνούχον γαίαν, τοῦ ἐπίκηρην Ορφανογραφού, (οἱ σπιτιστές ήσκει
βασιλικὸν τῷ ὅπῃ ἐξουσίαν μετὰ τὴν συγγενῆ εἰς τὸν πόλιν σίκει-
νικεῖας, ἀνιδημοτάκος ὢν καὶ διὰ τὴν βαρεύειν οἰκογορικῶν
τον πολιτικῶν), προέβη μαζὶ τὸν πρεσβότος καὶ μοναδικούς

μήνας της βασιλείας του είναι μέρα αποκατάστασης της Ερυθρού-
σίους την πρώτη σύγχρονη εφαρμόσαν, ιρδεως δικαίου καὶ ἐπ-
κεκτίσαντος γυναικῶν εὐνομίας, ούτως μέσει εἰς εὐάχιστον χρόνον
η̄ προπορείην ἀνυποτυφίαν τὴν δημοσίαν επεξειδίᾳ τὸν
προτίθενται γενικῶν διαχειρίσαν, μετεγράψαν εἰς ἑγκυρωμάτων καὶ
εμβούλων διὰ τὸν αὐλοκρατορικὸν συμπεριφορὴν καὶ πολιτικὸν του.
(Μίχαηλ Ηεζαχαίου, πρ. p. 11.5-15). Διεπράξει Βεβαίως τὸ σόφικόν
να παραχρεῖσθαι (Ἄντει μούσια φάνησον ἀποχρώντας λόγου) τὸν εἰπ-
ούσαν "κεντροφύλακαν" καὶ σύνεδον τῆς παραδόσεως τῆς Μακε-
δονικῆς Δυναστείας Ζωΐν, τὸν καὶ θεοὺς των μητέρας, προκα-
θεῖσας τοιονταρίνας κεραυνοβόλον θάριν ἀντίδροχον, η̄ δημοσί-
τὸν συντέριψε τὴν διεύθρα της Πατρών (21 Απριλίου) τοῦ 1042 μ.Χ.
μετὰ παναρμηνών μόνις βασιλέων.

Ἐκ τῶν πρώτων μέρων του καρτὸς Διατύπωροι τοῦ 11 μ.Χ.
τῆς οἱ ἀπογενθέρων δύο εξεχόντων ἀνδρῶν φυλασσομένων
διὶ Στρατίκων βασιλικῶν βεβαίων, τῶν κανοναλίνων Δαγκοπηνῶν κατὰ
Εμπρύλη Μανιάτην. Εἴ τον διεύθερον διπένειρε τὸν τίτλον τοῦ Μα-
γίστρου, καὶ τὸν ἄριστον κατεπίκαναν Ταγγαλας, ἐναπονεῖσας εἰς αὐτὸν
τὸν χαριτώμα τῆς βιβλικῆς ηγεμονίας ἔκει. (Ibid. p. 11.15-20).
Ταχινορόντος ὁ Θερζύρος (v. n. 13) ομόχων διὶ ἀνωτάτην πολυτικής
ζητεῖ (παρείκας η̄ βιβλικής) πρετ τὸν Γαννονάριον τοῦ 1042 μ.Χ.
(Dölger No. 847), προφανῶς διὰ νὰ μὴ δισαρρεστῇ ὁ
ἰταλικὸς προτίθερος καὶ τὸ Ρωγικὸν κόρυκε εἰς Νότιον Υπαίθεον,
ἄλλα διαφορεῖς διόπισται διὰ τὸ γυναικὸν προστασίαν τοῦ Μανιάτη.
Ο Ζωνάρχης (XVII, 22, 2) διπόλιδον εἰς τὰς ἀδύτους λιγοκά-
τερες Ζωή καὶ Θεοτάρα (κατὰ τὸ βραχὺ διάσπινα τῷ
ευρύκοντορίας των, 21 Απριλίου εἴς 12 Ιουνίου 1042) τὴν

Χπόροι τοι Μανιάτην εν Ηρακλίω. Πίστων ποτο να είναι αὗτες
ευρέως της σαφους προμαχογένεως των κατά τον Μιχαήλ βασιλάτην. Εις
τὸν πρεμακόπεδον, ὁ Μανιάτης ἀπηγνωθεών/καὶ απικασσαίδην
τὸν τοῦ Μιχαήλ, οὐδὲ εἴτε εἰνεκίδη εποίησες σύστημας
τοῦ ὡς κατεπάνω τῆς Ηρακλίας καὶ αἰτησάγη εἰκῇ τὸν τὸν
Αδωκερτζίουν, οὔτε, γίσις,
τοῦ ἀντεῖδη μὴν οἴκη
διοικητας τοῦ Ηρακλίου πρεμακόπεδον τοῦ τοῦ Μιχαήλ, οὐδὲ εἴτε
επικαλύπτως τον εν της Πόλεως, καθιστησάσα οἰγομήνιον διὰ
τῆς ἀναγκαῖης παρεπιδιῶν προεπομπής, ευρέη μετὰ τὸν
πεζεῖν εἶπον.

Ηδη δέ τοι ηγέτης οὐρανοῖς ηγέτης ηγέτης τοι Μανιάτην
εἰς Ηρακλίαν τὰ πρεμακόπεδα ὄρχισαν να λαζαλέουν εὐρικάτην
τροπήν διὰ τὰ Βιζαντινὰ συμφέροντα. (Συνάρτηση XVII, 22, 2).
Ἄγικες εὖδης μὲν τὸν ἀνδρὸν εἰς τὸν Οροντανὸν τοῦ κυριαρχούντος θ'
τοῦ Μονοφάτου (12 Ιανουαρίου 1042) ὁ Μανιάτης προκατέστη ἐκ
νέον, εἴτε διὰ προμηθίσαν ἔχεαν μεταξὺ των (Μιχαήλ
Ατταγιάνους p. 18.20), εἴτε διὰ ἔχεαν τοῦ Μανιάτην πρὸς τὸν
Ρωμανὸν Στρυμόνα ποτὲ τοτὲ Τούλοντα, αὐτῷ φόρον της επισήμου
εργατίου τοῦ Αβροκεκάροπος (Συνάρτηση XVII, 22, 3-5). Ο Μανιάτης
διῆται τὸν φαρὰν ἀρνήσαν να σταύρωσην. Ο Αβροκεκάροπος εἰπεῖται
τοῦ Αβραμονού τοῦ 1042 μηνίην καὶ επόμενον ἀποτελεῖται εἰς
καταδίων τὰ οὔπλα. Κεριτζή της βασιλικῆς προτάσεως εἶναι
ὁ πατέρινος Παύλος (Υεδιοργίδης Κατεπάνω εἰς ἀνακατάστα-
σιν τοῦ Μανιάτην), ὁ αρχιεπίσκοπος τοῦ Βασιλείου Νικήτας
καὶ ἔνας πρωτοσπαθάρος (Dölger, No. 856). Οι διπλαρχέ-
νοι, φαλαριζοί, επρέπουν τοι Μανιάτην τοι Σταυροφερούν το 1042
πρὶ τοῦ Οτραντοῦ. Ο Μανιάτης δὲ εποχαρίτη, δούλου φαλιζού

καὶ ιωάννην
Συγγρ. p. 422.23
Τυρρ.)

Ευγίγιης, p.
427.52).

Ευγίγιης p.
427.57599.

Δικαίων διὰ τοιωτῶν αρχίν

Νο/Εκυργν p. 427.72)

Τὸν Παῦρον, καὶ πρόμηνος θράσιος ἐκ Βυζαντίου καὶ Τραγῶν
διεκπεριώνει εἰς Δαρράχιον καὶ οὗτον πρὸς τὸν Πούσιν καὶ
τὸν Θρύλον. Ὁ Εὐροπος ὁ παραποτίνος φαίνεται γε ἀποδέξει
διαλέρων περιβάλλοντος πρὸς τὸ Μανάκινν (^{καταράς} XVII, 22, 9),
Τὸν οποίον αὐτὸς, σ' ἡπαξ ριψίθεος τὸν κεῖτον, εγίνοντο παποκρότει.
Νικᾷ τὰ ἐν Αλανείᾳ θράσια μέρη τοῦ θράσην δὲ ἀποδέξει
αὖτε τὸν θρόνον προσβαλλει τὸν κεῖτον ὄψον τοῦ
διακοκεφαλικοῦ σφακοῦ μηδὲ οὔποιον "Ἐκσωμάτω τὸν
θράσην προτοτάτων" (*idem*, XVII, 22, 11). Καὶ ἐπειδὴν
εἴδει μήδη τὸν Επαναστατικὸν Σφαγῆν, αδεσπότος πλην,
μὴ καὶ οὕτως ίκανον συνέβην, τὸν κακοεργίτην νεκρόν — "οὐκ
τὰ τοῦ θεοῦ κείματα", εχειδίτης ὁ Μιχαήλ Αλληγοντος
(p. 19. 13). — Εἶναι θεοφόρων παρακλητικοῖς δια τὰ
Μανάκινν ἀκογούδον δέχεται πόνον αργεῖν τὸ Βυζαντίνον
θράσην, τούτῳ καὶ Ηγανθοὶ καὶ Γοντζάλιοι Τραγοί.

Οὐλας διὰ της παρακλητικῆς παραποτίνης
της Βυζαντίους Τραγίδας.^{*} Ο Μανάκινν ἀρετηρωτικεῖ τὸν πολιτικὸν
της οἰδητὸς πυριτὸς πρὸς τὸν επαναστατικὸν τὸν ἀναργυροῦ
κατερχίτην εἰς Νοταροὺς Τραγεῖς καὶ Σικελίαν, οὐχὶ καὶ τὸν
Σερβῶν στέβων πρὸς τὸ μὴ εύηκτο εὐχετρίο πληνεύμονό,
ποτηρίον καὶ σρωτούντο πρὸς τὸν εύηκτον! Τούτο εὑρίσκει
τοιάδεσσι τὸ Πάττα, καὶ ἀποφασιστικὸν πόζερο πρὸς
Αγριεντούς ἐν Σικελίᾳ καὶ Ναρκανδούς εἰς κάτω Τραγεῖς.

Ο Αγριεός καὶ τὸ κοίμα του επίσηντον αὐτούτων γε τὸν κύπελλο
την δυτικῶν Εξαγγελίαν διὰ τὸ Βυζαντίον, καὶ τὸν Αρμενίον
λίθο της Επιτροπού διηγειραῖς τον ἀπρέπειν τὸν αποτέλεσμαν,

ο Πάτας της Ράβιν, μέτων σπίσιο αι καγές σκέψεις καὶ κατερών
εὐηφέντις πυρωνός εων ευλογεῖ προτόθην επιχείριας της λαυρα-
νον πόλεως εἰς τὴν Δαμνί. Ήδη αὖτε πόλη μάλισται πατριωτικόν
ἀκόμη καὶ διὰ τὴν επικρατῶν καταστάσεων μέχρι τοῦ μεσού του
11ου αἰώνος; Εν πλειῷ δὲ προπύργῳ καθίσατο ἀρχιερεὺς παραχορδίου
καὶ τῆς εμφανός τοῦ Νέον Πατρικοῦ καὶ τῶν ἀπογενερικῶν
ζεισθεντῶν τόπον εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὄνον καὶ εἰς τὸν κοσμι-
κὸν τοπεῖα. Καὶ νὰ ἔδειγε πήδειον καππίος Πάτας, διὸ ἡδίνας
νὰ εἴναι δύναται διαδικτικὸς πρὸς τὸν Αναγονικὸν Ἐκκλησίαν.
Ἄρα ὅταν δὲ οἱ Νορμανδοὶ ἀνέβαν τὸν οἰκρίσιν τὸν Πατρικὸν
ζεισθεντὸν εἴκαντε νομιμοποίειν τὸν κατακτηθεντὸν εἰς
κυριαρχίας των εἰς Νότον ἵστησαν καὶ εκεῖνον, η Βυζαντινὴν
πολιτικὴν καὶ βρετανικὴν προνοϊάτην ἐξερεφάσαντες τὰ τυρφε-
ρούσα τὸν Πατρικόν, πέφαν τὸν Θεόφανον τὸν Διακόνον τὸν
Ἐκκλησιαν. Άλλο συντριχτέα γεγονός αποκαθόσουν τὸν
Νέον Ταξίν: η ἀνδρεῖα τοῦ Hildebrand αἰς κατατυπίαν
τοῦ τὸν ἀκραίον Πατρικοῦ οὐδὲν απὸ τὸν Πίπιλα Leo IX· καὶ
η Ἑλλα τὸν Πατρικὸν Ελεαζαροπονικονομούσαν τὸν γραμμάτων
τὸν γρηγορικὸν καὶ βυζαντινὸν αἰλοχαλαρίκον διάτολον εἰς τὸν Νορμανδού
τὸ 1053 μ.Χ. Τὶς περιηρίκης διασεῖσας εὗνται εξεγένεται εἰς τὴν
Δαμνί ἀπεγνήθησαν γαχεῖσις εἰς τὸ Βυζαντιον αἱ λόγιοι της
Ἐκκλησιας καὶ τὸ λόγιον κόμηκα της αἰλοχαλαρίκης διοικήσεων,
ἄλλα συντῆς συνάθης πολιτικὴν εὐφυρευστήν μόνις καὶ μόνιν
εἰπεν Κανονικαῖον I' Δούκα, δινόμινος δὲ μόνον διπλωματικός,
χωρὶς τὸν βούλην οὐ τὸν δικήν τοις βρετανικοῖς στηλέσθωσις.